

Національна бібліотека України для дітей
Щоквартальний науково-популярний журнал

БІБЛІОТЕКА У ФОРМАТІ

9

СЛОВО ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА 3

ПРОФЕСІЙНЕ СПІЛКУВАННЯ

Про Франка та його невмирущі ідеї, про дітей, бібліотечні перспективи та віру у майбутнє 5

Вінниччина культурна (виступ на Всеукраїнській науково-практичній конференції директорів обласних бібліотек для дітей) 8

Інтернет буває різним... 11

Працюємо разом, впроваджуємо нове, досягаємо більшого 13

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО

Толерантність — мистецтво жити разом 18

СВІТ ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

«Я осінь люблю за тумани...» (присвячується конкурсу дитячих малюнків «Пам'яті Блаженнішого Митрополита Володимира») 22

Ми – українці! 24

СЛОВО ТВОРЦЯМ ДИТЯЧОЇ КНИГИ

Уроки мужества 26

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Книжкова виставка як подія 29

Інтерактивні книжкові виставки у Національній бібліотеці України для дітей 36

Майбутнє туристичної Херсонщини в надійних руках 40

ПАМ'ЯТНІ ДАТИ

Знавець, цінитель і слуга дитячої книжки (до 50-річчя Наталії Петрівни Марченко) 44

Під знаком Дніпрової Чайки (до 155-річчя від дня народження письменниці) 46

Різдвяна казка Ернеста Гофмана (до 200-річчя казки Е. Гофмана «Лускунчик і Мишаний король») 48

Уроки людяності, або Оцінки без обману (до 40-річчя повісті В. Нестайка «Одиниця з обманом») 50

ТОП НОВИН

Книжкові новинки Національної бібліотеки України для дітей 52

Щоквартальний науково-популярний журнал Заснований у 2015 р.

Головний редактор
ГОРДІЄНКО Алла Іванівна

Редакційна рада:

ДЗИГАНСЬКА Валентина Сергіївна,
громадський діяч.

ЗНІЩЕНКО Микола Павлович,
генеральний директор
Київської обласної бібліотеки для дітей,
Президент Української асоціації працівників
бібліотек для дітей, кандидат історичних наук,
заслужений працівник культури України.

МАРЧЕНКО Наталія Петрівна,
кандидат історичних наук,
старший науковий співробітник Інституту
біографічних досліджень Національної
бібліотеки України імені В.І. Вернадського,
експерт Всеукраїнського рейтингу
«Книжка року»,
автор-модератор електронного ресурсу
«КЛЮЧ»,
книгознавець.

НІКІФОРЕНКО Лариса Степанівна,
начальник управління бібліотек,
читання та регіональної політики
Міністерства культури України.

ПОЛІКАРПОВА Людмила Петрівна,
заступник генерального директора
по роботі та зв'язкам з громадськістю.

САВЧУК Андрій Олександрович,
член Наглядової Ради
Національної бібліотеки України для дітей,
директор видавництва «Юніверс».

ТУРБАНИСТ Тамара Миколаївна,
заступник генерального директора
з науково-методичної роботи
Національної бібліотеки України для дітей.

ЧЕРВОНОПИСЬКИЙ Сергій Васильович,
голова Наглядової Ради Національної
бібліотеки України для дітей,
голова Української спілки ветеранів Афганістану,
Герой України.

Літературний редактор
КАДЬКАЛЕНКО Олена Анатоліївна.

Дизайн та верстка:
ЯРЧАК Наталія Володимирівна.

Посилання на видання обов'язкові.

Редакція залишає за собою право
літературного редагування і скорочення статей.

Матеріали друкуються мовою оригіналу
(українською, російською).

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

ГОРДІЄНКО Алла,
генеральний директор
Національної бібліотеки України для дітей,
заслужений працівник культури України

Рік непомітно, але швидко перегорнув останні сторінки календаря, добігаючи кінця. Ми традиційно озиремося назад, щоб підбити деякі підсумки. Адже кожен рік — це нові кроки, новий досвід, нові ідеї, нові досягнення та нові проблемні питання.

Кінець року видався особливо насиченим — восени відбулася Всеукраїнська науково-практична конференція директорів обласних бібліотек для дітей, яку гостинно приймала земля Поділля, не на словах, а на практиці доводячи, що саме там, де громада опікується завтрашнім днем та розуміє, що бібліотека — це складова успішної перспективи, живе не тільки надія, але й впевненість у майбутньому дитячого читання. На зібранні директорів обласних бібліотек для дітей, крім позитивного досвіду та креативних напрацювань, обговорювалися гострі питання щодо якісного функціонування мережі дитячих бібліотек та умов роботи, які іноді пропонуються, а іноді нав'язуються новими економічними тенденціями та стратегічними напрямками розвитку культури у державі. Чимало роздумів та ідей мали місце у підсумку зібрання, але основним, беззаперечно, стало розуміння необхідності у ще більш тісній співпраці та координації спільних дій керівників дитячих бібліотек та посиленні діяльності Української асоціації працівників бібліотек для дітей.

На початку грудня на базі Київської обласної бібліотеки для дітей відбулася звітно-виборча конференція Асоціації, де знову зустрілися директори обласних бібліотек для дітей. Окрім директорів ОБД учасниками конференції також були представники Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва та Ізмаїльської, Одеської і Кременчуцької ЦБС для дітей. На засіданні обрано новий керівний склад Асоціації. Шляхом голо-

сування, одноставно, на термін у три роки Президентом Української асоціації працівників бібліотек для дітей стала А.І. Гордієнко — генеральний директор Національної бібліотеки України для дітей, а віце-президентом — М.П. Зніщенко, генеральний директор Київської обласної бібліотеки для дітей. З метою активізації та оптимізації роботи Асоціації прийняте рішення обрати Президію Української асоціації працівників бібліотек для дітей та затвердити її склад у кількості дев'ятьох членів: А.І. Гордієнко — Президент Української асоціації працівників бібліотек для дітей, генеральний директор Національної бібліотеки України для дітей; М.П. Зніщенко — віце-президент Української асоціації працівників бібліотек для дітей, генеральний директор Київської обласної бібліотеки для дітей; А.І. Бардашевська — директор Херсонської обласної бібліотеки для дітей ім. Дніпрової Чайки; Я.Б. Біленко — директор Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва; Н.В. Граніч — директор Волинської обласної бібліотеки для дітей; Т.С. Манжула — директор Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. Т.Г. Шевченка; Л.І. Митрофанова — директор Полтавської обласної бібліотеки для дітей ім. Панаса Мирного; Н.С. Новицька — директор Тернопільської обласної бібліотеки для дітей; О.Ф. Долинський — заступник генерального директора Національної бібліотеки України для дітей з адміністративно-господарської роботи. Крім того, учасники зібрання обговорили низку професійних питань та актуальних проблем діяльності бібліотек для дітей, визначивши основні напрями роботи Асоціації на наступний період.

Відзначився 2016 рік і активізацією ще одного важливого напрямку діяльності Національної бібліотеки України для дітей — як офіційного представника Національної секції Міжнародної ради з дитячої книги (IBBY). У зв'язку з непростю ситуацією в Україні останніми роками секція не мала можливості сплачувати обов'язковий членський внесок, тому участь нашої країни у цій організації була дещо номінальною. Однак у 2016 році рішенням керівництва IBBY наше членство відновлено з 1 січня 2017 року. А це означає, перш за все, що Україна, за умови сплати членського внеску, зможе номінувати

своїх претендентів на головні нагороди IBBY. Наприкінці 2016 року на базі НБУ для дітей відбулося засідання секції, у якому брали участь представники Національної бібліотеки України для дітей та Української асоціації працівників бібліотек для дітей, а також представники від Національної спілки письменників України, Української асоціації видавців та книгорозповсюджувачів і окремих видавництв. Головними питаннями на засіданні були обговорення номінантів на Почесний список та шляхи пошуку коштів для сплати членського внеску. На сайті Національної бібліотеки України для дітей відкрито сторінку національної секції IBBY <http://www.chl.kiev.ua/Default.aspx?id=7825>, де можна детальніше ознайомитися як з умовами членства у цій організації, так і з кандидатурами на подання до Почесного списку. Що ж, бібліотеки для дітей працюють на майбутнє нашої країни, раз по раз доводячи свою актуальність. А між тим країною продовжує крокувати децентралізація, процеси якої поволі, але невпинно відбуваються у кожній області. Хотілося б, щоб зміни, які вона несе, не лякали невизначеністю, та не нависали як дамоклів меч над долею мережі спеціалізованих бібліотек для дітей. Адже децентралізація по суті своїй не має впливати на діяльність та методичне підпорядкування бібліотек для дітей. Зміни, що відбуваються внаслідок утворень об'єднаних територіальних громад (ОТГ), не повинні потягнути за собою втрату контролю над бібліотеками мережі. Це складний час, перехідний період, у якому дуже не вистачає стандартів та узгоджених схем проведення процесу. Віримо, що пізніше все стане на свої місця та буде вироблено стратегію функціонування та підпорядкування закладів культури та бібліотек для ді-

тей зокрема вже в умовах ОТГ. Але на разі вже маємо деякі тривожні наслідки — не кожна новоутворена громада визнає за можливе утримувати спеціалізовану бібліотеку для дітей. Так у Житомирській та Чернігівській областях новоутворені територіальні громади не вважали за потрібне зберегти деякі бібліотеки для дітей саме у статусі спеціалізованих бібліотек, а деякі і взагалі закрили. Під питанням діяльність бібліотек для дітей ще декількох областей. Чия у тому вина, і чи могло бути інакше — питання з багатьма невідомими. Чи то так місцева влада налаштована, чи то не змогли довести свою необхідність саме бібліотеки? Адже ми чудово знаємо, що громада спроможна зберегти те, у існуванні чого вбачає сенс. І у цьому випадку децентралізація навіть створює сприятливі умови для збереження закладів культури. Адже якщо громада зацікавлена у функціонуванні бібліотеки для дітей — бібліотека має всі шанси залишитися окремою спеціалізованою установою, а не відділом публічної бібліотеки, чи взагалі бути закритою. Але для цього, перш за все, бібліотеці для дітей необхідно стати невід'ємною частиною громади, налагоджувати зв'язки з партнерами, знаходити спільну мову не тільки з дітьми, їхніми батьками та організаторами дитячого читання, але й зацікавити у собі все село, селище чи містечко. Над цим треба працювати — згадуючи Алісу Льюїса Керрала «бігти швидше, щоб хоча б залишатися на місці». У нас є всі ресурси і всі можливості для того, щоб в умовах децентралізації зберегти мережу. Досвідчені бібліотекарі, з багаторічним стажем, молоді креативні спеціалісти, талановиті діти, з якими можна створювати грандіозні проекти для громади. Потрібно трошки більше бажання та віри у свої сили!

КУЗИЛОВА Тетяна,

завідувач відділу науково-методичної роботи та бібліотечного маркетингу, НБУ для дітей

Про Франка та його невмирущі ідеї, про дітей, бібліотечні перспективи та віру у майбутнє

Двадцять п'ять років тому ми вибороли незалежність, наслідуючи заповіти Т. Шевченка, і нині ми маємо творити європейську державу, спираючись на творчість Івана Франка. Жити, керуючись совістю, цінувати свою землю, розуміти і любити в собі українське.

Ідеї мудрого далекоглядного класика, 160-річчя від дня народження якого Україна святкувала у цьому році, є дуже сучасними нині. І саме тому Всеукраїнська науково-практична конференція директорів обласних бібліотек для дітей, яка відбулася 4-6 жовтня, присвячена Великому Каменяру і мала назву «Цивілізаційні ідеї Івана Франка й сучасні виклики перед Україною і українством. Бібліотечна реальність». І зустрічала нас цього року Вінниччина, історія якої пов'язана з яскравими подіями видатних українців, серед яких славне ім'я всесвітньовідомого літератора, вченого та громадського діяча Івана Яковича Франка. І не даремно базою для проведення щорічного професійного зібрання керівників спеціалізованих бібліотек для дітей було обрано саме Вінницьку обласну бібліотеку для дітей ім. І.Я. Франка, завдяки якій уже протягом шести десятиліть ім'я Франка нерозривно пов'язане з містом Вінниця.

Отже, як все відбувалося...

Вінниця зустрічала нас дощем, але це зовсім не завадило усім проїхатися міським трамваєм і зрадіти, почувши оголошення «Зупинка — Вінницька обласна бібліотека для дітей ім. І.Я. Франка». Навіть не можна передати ті почуття, коли розумієш, що день у день бібліотека для дітей зовсім поряд з жителями міста, навіть якщо вони щоденно не приходять до неї читати. А отже, зарядившись гарним настроєм, ми зайшли до бібліотеки, де і відбулося урочисте відкриття Всеукраїнської науково-практичної конференції директорів обласних бібліотек для дітей. Традиційний коровай від юних читачів бібліотеки отримала генеральний директор Національної бібліотеки України для дітей, заслужений працівник культури Алла Гордієнко,

і конференція розпочалася. Відкривала конференцію директор Вінницької ОБД ім. І.Я. Франка Тетяна Мрищук, яка привітала учасників і надала слово начальнику управління культури і мистецтв Вінницької ОДА Станіславу Городинському, заступнику голови Вінницької обласної ради Людмилі Щербаківській; голові обласного комітету профспілки працівників культури Вінницької області Тетяні Побережній.

У роботі конференції взяли участь провідні фахівці Національної бібліотеки України для дітей, директори 19 обласних бібліотек, директор ЦБС для дітей м. Маріуполя Донецької обл., завідувач Краматорської центральної міської бібліотеки для дітей ім. О.С. Пушкіна, директор Вінницької міської ЦБС Ірина Івасюк, представники Гете-Інституту, а також директор видавництва «Авіаз» Віктор Зеленський та дитячий письменник, юрист, волонтер, учасник АТО Микита Кашницький.

Україна за Франком у бібліотечному масштабі — ця тема та багато інших актуальних питань обговорювалися протягом трьох днів роботи конференції. А саме — стратегічні напрями розвитку української культури, напрями і тенденції розвитку дитячих бібліотек в умовах трансформації суспільного устрою, перспективи надання бібліотечних послуг в умовах новостворених територіальних громад, соціальне партнерство як важливий крок до бібліотечного фандрейзингу. Надавалися змістовні роз'яснення на проблемні питання, що виникли у директорів, які мають проходити конкурс на посаду згідно з введенням у дію Закону України від 28.01.2016 № 955-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запровадження контрактної форми роботи у сфері культури та конкурсної процедури призначення керівників державних та комунальних закладів культури». Особливу увагу приділено проблемі пошуку сучасних інструментів залучення і використання позабюджетних коштів для виконання статутних зобов'язань бібліотечних закладів. Аналізуючи роботу наших дитячих бібліотек, можна стверджувати, що вони щоденно розвиваються зі своїми читачами, пристосовуючи свою діяльність відповідно до їхніх запитів, не лише надають вільний рівноправний доступ до високоякісної інформації, а й реалізують культурні потреби особистості. Сьогодні роль бібліотек у збереженні національних інформаційних ресурсів і забезпеченні загального доступу до них із використанням інтернет-технологій зростає, відповідно спектр інформаційних послуг і продуктів, які бібліотеки пропонують населенню, постійно розширюється. Крім того бібліотеки поступово стають системною складовою соціокультурної інфраструктури регіонів, формуючи навколо себе особливе культурне й

інформаційно-комунікативне середовище. Аналіз ситуації, що склалася у суспільстві, дозволяє зробити висновок про те, що бібліотека як соціальний інститут зберігає свої позиції в електронну епоху, оскільки важливою складовою її діяльності є робота з цифровими ресурсами. Наразі нові можливості бібліотек вносять корективи і у формування фондів, і в організацію обслуговування користувачів. Сьогодні бібліотеки допомагають користувачам здійснювати пошук електронної інформації. Здійснюючи ці функції, бібліотека утверджує свою роль інформаційного посередника і навігатора в інформаційних ресурсах. А отже, шановні колеги, можна з впевненістю сказати, що наша з вами робота дуже потрібна як для кожного окремого користувача, так і для розвитку бібліотечної справи та культури держави в цілому. Тож продовжуємо працювати заради гідного розвитку сучасних дітей, для того, щоби у майбутньому виховані нами діти могли будувати вільну і незалежну державу під мирним небом.

Познайомившись із діяльністю бібліотеки — бази проведення конференції, було здійснено виїзне засідання до Гайсинської районної бібліотеки для дітей, де учасників тепло зустрічали начальник відділу культури Гайсинської райдержадміністрації Микола Ричков, директор Гайсинської ЦБС Наталія Обертинська, заступник директора ЦБС із питань обслуговування дітей

Алла Демидась та працівники РДБ. У своїх виступах вони звертали увагу на об'єктивні реалії функціонування закладів культури не лише на Вінниччині, а й в цілому в державі, наголошуючи на необхідності збереження мережі спеціалізованих бібліотек для дітей як центрів розвитку дітей, особливо у малих містах та сільській місцевості. Адже саме дитяча бібліотека сьогодні є творчим і головне безкоштовним осередком, де дитина має можливість не лише отримати необхідну для навчання книжку, а й може спілкуватися з однолітками, розвивати творчі здібності у гуртках та об'єднаннях за інтересами і що не менш важливо — почувати себе захищеною.

Варто поділитися враженнями — готуючись зустрічати почесних гостей з усієї бібліотечної України, вперше за багато років функціонування бібліотеки, місцевою владою зроблено капітальний ремонт приміщення та придбано нові меблі. Це безперечно заслуговує на подяку, оскільки покращення матеріально-технічної бази та оновлення інтер'єру безумовно сприятиме модернізації послуг, що надаються користувачам, та стане чудовим стимулом, який ще більше надихатиме бібліотекарів на плідну працю, адже задоволення від роботи також є важливою складовою її успішності.

Учасники конференції познайомилися з досвідом роботи Вінницької міської бібліотеки для дітей та юнацтва та відмітили надзвичайно зміс-

товну роботу з національно-патріотичного виховання дітей і молоді.

Швидко промайнули три дні конференції, під час яких учасники обмінювалися досвідом роботи у своїх областях, окреслювали перспективи на найближче майбутнє, та додому поверталися усі з розумінням того, що, враховуючи процеси децентралізації, які крокують регіонами, все ж таки треба підтримувати роботу з громадами, доводячи свою необхідність, а обласним бібліотекам для дітей контролювати роботу бібліотек для дітей на місцях, працюючи на випередження задля недопущення їхнього незаконного закриття.

ГОРОДИНСЬКИЙ Станіслав,

начальник управління культури і мистецтв
Вінницької облдержадміністрації

Вінниччина культурна

(виступ на Всеукраїнській науково-практичній конференції директорів обласних бібліотек для дітей)

Проблеми культури і культурних цінностей в останні роки набули важливого значення, що пов'язано з реаліями життя та тенденціями розвитку сучасної епохи.

Із здобуттям Україною незалежності, в умовах демократизації суспільного життя, утвердження нової системи господарювання, виникнення приватної власності й ринкових відносин, актуальним є питання пошуку нової форми відносин держави, суспільства зі сферою культури.

Важливим елементом будь-якої галузі управління є її інфраструктура.

Станом на 20 вересня 2016 року мережа закладів культури Вінницької області становить 2142 одиниці. Впродовж I півріччя цього року вона зменшилася на 4 клубних заклади та збільшилася на 1 бібліотеку. Зміна в мережі також обумовлена реорганізацією клубів-бібліотек в окремі клуби і бібліотеки в сільських населених пунктах.

За підтримки органів виконавчої влади та місцевого самоврядування протягом I півріччя 2016 року здійснювалися заходи, спрямовані на зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури, забезпечення належних умов праці, ефективного використання комунального майна та енергоресурсів.

Станом на 01.09.2016 року здійснено ремонти 171 приміщення на загальну суму 14 млн 308

тис. грн, що майже на 8% більше відповідного періоду минулого року.

На проведення ремонтних робіт у закладах культури і мистецтв обласного підпорядкування в I півріччі поточного року виділено понад 1 млн 929 тис. грн за рахунок коштів обласного бюджету.

Окрім цього, в області стартував проект грантової програми «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні», в рамках якого розпочато реставраційні роботи пам'ятки архітектури XVIII ст. — палаци Грохольських-Можайських (Вороновицький музей історії авіації та космонавтики ім. О. Можайського). Проект фінансується Європейським Союзом на загальну суму понад 300 тис. євро.

З метою зростання позитивного іміджу Вінниччини, розширення міжрегіонального та міжнародного культурного співробітництва в області реалізовується низка міжнародних та всеукраїнських культурно-мистецьких заходів, що вже стали традиційними. Серед них міжнародні фестивалі класичного мистецтва ім. П.І. Чайковського та Н.Ф. фон Мекк, театрів ляльок «Подільська лялька», народної хореографії «Барвінкове кружало», в кожному з яких беруть участь до 15 зарубіжних країн; міжнародні свята: «Українська витинанка», «Русалка Дністрова»; всеукраїнські заходи: свято сатири і гумору ім. С. Руданського, пленер скульпторів-каменотесів «Подільський оберіг», аналогів якому немає в Україні.

У цьому році започатковано Всеукраїнські курси інструментальних ансамблів «Подільська весна» та хореографічних колективів «Танцювальний оберіг» за підтримки Міністерства куль-

тури України та Національної спілки хореографів. Забезпечено системну роботу з організації змістовного дозвілля населення, збереження, розвитку і популяризації народної творчості.

Щороку закладами культури області провадяться майже 150 тис. культурно-мистецьких заходів, серед яких понад 30 тис. — для дітей і молоді в рамках національно-патріотичного виховання. Вперше започатковано обласний молодіжний етнофестиваль «Калинові мости» на базі Тульчинського училища культури.

У рамках Всеукраїнського проекту «Український Донбас» та відповідно до Меморандуму про співпрацю між управліннями культури Вінницької і Донецької облдержадміністрацій у квітні поточного року творчі колективи Вінниччини представили своє мистецтво у м. Краматорську і м. Костянтинівка Донецької області.

3 МЕТОЮ ПОЛІПШЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У СФЕРІ КУЛЬТУРИ:

- збільшено контингент учнів позашкільних мистецьких шкіл, який складає майже 10,5 тис. обдарованих дітей;
- створено 73 нових музичних дитячих колективи;
- відповідно до вимог ринку праці введено з 2016 року спеціальність «менеджер соціокультурної діяльності» в Тульчинському училищі культури.

Реалізовується низка обласних конкурсів і фестивалів для дітей: «Подільська весна», «Юний концертмейстер», «День українського баяна і акордеона», «Жмеринський камертон», дитячі фестивалі-конкурси візуального мистецтва «Різдвяна зірка», «Арт-Олімп». Успішно проходять мистецькі акції «Майстри сцени — сільській і учнівській молоді» та творчі звіти мистецьких навчальних закладів.

Майже 950 учнів стали лауреатами і дипломантами у 42 міжнародних та 88 всеукраїнських конкурсах.

Відповідно до Закону України «Про позашкільну освіту» 1161 дитина з пільгових категорій здобуває мистецьку освіту безкоштовно, що на 145 більше у порівнянні з минулим навчальним роком, 310 учнів мають пільгову оплату у розмірі 50 відсотків.

Станом на 1 вересня 2016 року за статутними документами в моделі «централізована бібліотечна система» працюють бібліотеки 12 районів із 27 та м. Вінниці. У моделі «часткової децентралізації», із залишеним на балансі відділів культури і туризму бібліотечним фондом, продовжують функціонувати бібліотеки районів. А решта мають статус самостійних бібліотек із переданим бібліотечним фондом на баланс сільських рад.

За 6 місяців 2016 року до книгозбірень області надійшло понад 33 тис. примірників видань на суму 1 млн 535 тис. грн. За кошти місцевих громад придбано 9 тис. 805 примірників на суму 633 тис. грн. Найбільше в обласну бібліотеку для дітей ім. І.Я. Франка (120 тис. грн.).

Продовжувалися заходи щодо комп'ютеризації бібліотек. У I півріччі поточного року придбано 39 одиниць комп'ютерної техніки, що у 9 разів більше відповідного періоду 2015 року, додатково підключено до мережі Інтернет 11 бібліотек у 10 районах області.

МУЗЕЇ

Протягом I півріччя 2016 р. відбулося зростання основних показників роботи музейних закладів. До основного фонду музеїв надійшло понад 3 тис. 100 одиниць зберігання, що на 200 більше у порівнянні з минулим роком і нараховує понад 205 тис. музейних предметів.

За звітний період музеї області відвідало 328 тис. осіб, що на 11 тис. більше відповідного періоду минулого року. Створено 430 виставок, проведено 5 тис. екскурсій, що на 134 більше ніж у I півріччі 2015 року.

Працівники музеїв були організаторами багатьох культурно-мистецьких заходів, круглих столів, семінарів, брали участь у науково-практичних конференціях.

За ініціативи голови обласної державної адміністрації В.В. Коровія у поточному році проведено низку заходів із метою вшанування пам'яті та популяризації творчості нашого славетного земляка М.Д. Леонтовича, серед них круглий стіл за участю мистецтвознавців, громадськості та реконструкція меморіалу і музею філії обласного краєзнавчого музею М.Д. Леонтовича в с. Марківка Теплицького району, на що було витрачено 2 млн 240 тис. грн.

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

В області налічується понад 4,5 тис. об'єктів культурної спадщини, з яких 1956 пам'яток археології, 1001 — історії, 573 — архітектури і містобудування.

За звітний період реалізовано низку пам'яткоохоронних заходів. Розпочато значний обсяг ремонтно-реставраційних робіт пам'ятки архітектури національного значення — палацу Грохольських-Можайських у смт Вороновиця Вінницького району.

Продовжується активна робота з увічнення пам'яті видатних особистостей та історичних подій на Вінниччині і в Україні. Протягом 2016 року на території області встановлено десятки пам'ятних знаків та меморіальних дощок героям війни в Афганістані, ліквідаторам Чорнобильської аварії, героям «Небесної Сотні» та Антитерористичної операції на Сході України.

Під час проведення пам'яткоохоронних заходів виявлено дві нових пам'ятки археології, попереджено пошкодження понад 20 давніх поселень і курганів.

Хочу зупинитися на основних пріоритетах і завданнях, що стоять перед управлінням культури.

1. З метою вшанування пам'яті та популяризації творчості М.Д. Леонтовича та з нагоди відзначення 140-річчя з дня народження М. Леонтовича у 2017 році пропонуємо наступне:

- створення паркової зони та висадка «Діброви Леонтовича» на території музейного комплексу в с. Марківка;
- встановлення погруддя композитора біля Вінницького училища культури і мистецтв ім. М.Д. Леонтовича та біля музею М. Леонтовича в м. Тульчині;
- видання збірника документів, пов'язаних з іменем М.Д. Леонтовича та його родини;
- реалізація мистецьких проектів «Хорові асамблеї Леонтовича» та «Співає Поділля Леонтовича» за участю кращих вітчизняних і зарубіжних хорових колективів;
- започаткування Всеукраїнської премії імені М.Д. Леонтовича в галузі мистецтв.

2. Створення нової структури — Дирекції музейних закладів та реконструкція музеїв:

- музей П.І. Чайковського та Н.Ф. фон Мекк в с. Браїлів Жмеринського району, що увійшов до «Семи чудес Вінниччини» та переліку найвизначніших і найпривабливіших місць нашої області. Музей є туристичним об'єктом, який щорічно відвідує майже 6 тис. туристів із Польщі, країн Прибалтики, Німеччини, Франції, США, Китаю, Японії та інших країн. Особливого значення в мистецькому житті Вінниччини музей набуває під час проведення щорічного Міжнародного фестивалю ім. П.І.Чайковського та Н.Ф. фон Мекк, відкриття якого завжди розпочинається з «Музичних вечорів у Браїлові» за участю вітчизняних та зарубіжних виконавців;
- історико-культурний заповідник «Буша» в с. Буша Ямпільського району, що також увійшов до переліку «Сім чудес Вінниччини» та найвизначніших і найпривабливіших місць нашої області. Територію заповідника перетворено на відкритий універсальний простір, який об'єднує минуле, сучасне та майбутнє. Заповідник «Буша» — музей під відкритим небом — парк історичної скульптури, який розташований навколо уцілілої вежі замку. Талановиті руки сучасних майстрів і живописців втілили історію краю у скульптурах із місцевого каменю-піщанику, об'єднавши легенди і реальність... З 1986 року на базі заповідника проводиться Всеукраїнський пленер скульпторів-каменотесів «Подільський оберіг», який є єдиним в Україні та збирає навколо себе скульпторів каменотесного мистецтва із різних куточків нашої держави. Окрім цього, під час пленеру проводяться виставки та неймовірні майстер-класи з гончарного, ковальського, лозо- і соломоплетіння та інших видів народного мистецтва;
- реконструкція обласного краєзнавчого музею (створено ескізні дизайн-проекти виставкових залів).

Реалізація всіх цих проектів дасть можливість покращити туристичну привабливість Вінницької області, а музейним закладам вийти на новий, якісно вищий рівень надання послуг та залучення позабюджетних коштів.

3. Завершення будівництва та введення в експлуатацію приміщення обласного академічного театру ляльок до 80-річчя з дня заснування театру та ювілейного X Міжнародного фестивалю театрів ляльок «Подільська лялька» у 2017 році.

4. Створення симфонічного оркестру на базі обласної філармонії.

5. Створення нової моделі центрів дозвілля. Сьогодні триває пошук сучасних ефективних форм роботи закладів культури в умовах децентралізації влади та об'єднання громад. Зокрема планується, що культурно-дозвіллове обслуговування жителів області здійснюватимуть більш потужні заклади (в перспективі культурно-дозвіллевих центри). За прикладом багатьох регіонів України, вони мають ініціювати розвиток широкого спектру видів і форм культурно-дозвіллевої роботи, а їхня діяльність буде поширюватися не лише на місце знаходження закладу, а й на територіальні громади, які в силу різних обставин не мають стаціонарного закладу культури.

Приклади інноваційних центрів:

- культурно-дозвіллевий центр;
- культурно-спортивний центр;
- культурно-освітній центр;
- культурно-розважальний центр;

6. Створення центрів з основ комп'ютерної грамотності населення в бібліотеках області.

В бібліотеці ім. К.А. Тімірязєва вже діє безкоштовний Регіональний тренінговий центр за участі волонтерів зарубіжних країн. У 2015 році організовано 33 тренінги, учасниками яких стали 316 користувачів.

У поточному році планується провести низку експрес-курсів із вивчення англійської мови для різних груп користувачів, у т.ч. для учасників АТО.

Окрім цього, управлінням культури і мистецтв облдержадміністрації у 2017 році планується запровадити грантову систему (2 гранти на рік) для підтримки нових мистецьких проектів (вистав, концертних програм, інтер-активних шоу). Ми сподіваємося, що це особливо зацікавить молодіжні громадські організації.

І на завершення хочу сказати наступне. Світовий досвід переконливо свідчить, що країни, які в період здійснення суспільних перетворень або реформ проводили зважену, послідовну політику підтримки розвитку національної культури (наприклад, Японія і Німеччина) швидко піднімалися до рівня високорозвинених країн, у найкоротші терміни, з мінімальними витратами досягали значних успіхів у проведенні економічних, політичних і соціальних реформ. Саме через освоєння традицій народу, його культури утверджуються духовні засади суспільства, які є визначальним показником життєздатності кожної нації, без яких не можна побудувати міцної держави.

БУРЦЕВА Лідія,

методист із бібліотечної роботи
ЧОІППО імені К. Д. Ушинського

ШЕША Наталія,

завідувач відділу методології бібліотечної роботи з дітьми
Чернігівської обласної бібліотеки для дітей

Інтернет буває різним...

Інформаційна грамотність, інформаційна культура – це частина загальної культури сучасної людини, її найважливіша навичка, а безпечний Інтернет – необхідна умова формування цієї культури, яка починається з дитинства, з підліткового віку.

Саме підлітковий вік – дуже відповідальний період у житті дитини, який суттєво впливає на її подальший розвиток та становлення, це період, коли діти як ніколи потребують спілкування, прагнуть до схвалення їх однолітками. Дитина старше 13 років – уже досить доросла людина, яка вважає, що сама краще знає, як їй потрібно поводитися, яку музику слухати, що читати, з ким спілкуватися. Сучасне інтернет-середовище, яке за своєю сутністю є віртуальним, дає змогу підлітку приміряти на себе різні ролі, які в реальному житті є для нього незвичними.

Використання всесвітньої мережі також позитивно впливає на самооцінку дитини, адже під час роботи за комп'ютером вона має змогу адекватно оцінити свої здібності та можливості. Для того, щоб вільно орієнтуватися у віртуальному просторі, дитині слід навчитися структурувати величезні потоки інформації, дотримуватись правил безпеки в мережі.

Відсутність вітчизняного законодавчого забезпечення прав дітей і підлітків в інформаційному та кіберпросторі, велика кількість негативної, недостовірної й агресивної інформації в медіаджерелах, захист дітей від негативної інформації та загроз Інтернету; недоступність повного обсягу інфор-

мації, необхідної для розвитку особистості, освіти, самоосвіти, творчого дозвілля; проблема системності освіти й навчання дітей, підлітків і дорослих із питань безпечного Інтернету; відсутність потрібної сучасної комп'ютерної бази в більшості бібліотек області; проблема використання контентної фільтрації – усі ці проблеми змушують нас шукати шляхи допомоги дітям та батькам у цьому напрямі.

Для об'єднання зусиль батьківської, шкільної, бібліотечної спільноти в пошуках створення системи безпечного та етичного інтернет-середовища для дітей і підлітків, підвищення інформованості батьків, учителів та користувачів-дітей із питань безпечного використання онлайнових технологій, безпечного Інтернету Чернігівська обласна бібліотека для дітей та Чернігівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського підготували пілотний проект «Діти й Інтернет», мета якого – створити систему засобів і методів безпечного використання Інтернету дітьми та підлітками в дитячих і шкільних бібліотеках міст Чернігова, Прилук, Ніжина. Пілотний проект діє протягом 2016-2017 років.

Реалізація проекту в певній мірі створює необхідні передумови для оголошення в області року безпечного Інтернету для дітей і підлітків.

Механізм реалізації проекту здійснюватиметься через спеціальний комплекс заходів: зондажне опитування учнів 10-16 років щодо обізнаності та інформованості їх із питань безпеки Інтернету; бліцопитування батьків щодо інформованості про безпеку Інтернету для дітей і підлітків; через навчання та консультування дитячих і шкільних бібліотекарів із правил безпеки в роботі з Інтернетом; через надання практичної і методичної допомоги шкільним і дитячим бібліотекам області й формування у дітей та підлітків культури етичного й коректного користування Інтернетом.

В умовах сучасного життя для наших дітей, особливо підлітків, існує величезна небезпека у виник-

ненні їхньої залежності від комп'ютера, Інтернету, саме тому першим етапом проекту стало зондажне опитування учнів 10-16 років та бліцопитування батьків щодо їхньої обізнаності та інформованості з питань безпеки Інтернету. Респондентами стали 1300 учнів двох вікових груп: 10-12 років та 13-16 років; 440 батьків із міст учасників проекту. Для кожної з груп організатори дослідження склали спеціальні анкети з 10-12 запитаннями, які допомогли визначити рівень інформованості дітей та батьків про безпеку Інтернету, про дуже обмежений діапазон умінь роботи на комп'ютері в молодшій групі (ігри).

Більшість підлітків теж надає перевагу розважальним іграм, проте частина цих дітей уже активно цікавиться інтелектуальними та пізнавальними іграми.

Слід відзначити, що дві третини молодших школярів надають перевагу грі на комп'ютері, а читанням захоплюється одна третина цих дітей.

На відміну від молодших дітей старші підлітки досить високо цінують спілкування з друзями, перегляди улюблених фільмів, комп'ютер та Інтернет і, на жаль, поки що читання в їхньому дозвіллі не відіграє важливої ролі.

А що ж батьки? Наше дослідження засвідчило, що дуже мало батьків, на жаль, сьогодні цікавиться тим, що їхні діти переглядають в Інтернеті, якими іграми захоплюються та які сайти відвідують. Проте, на нашу думку, саме батьки спільно зі школою, бібліотекою повинні стежити за тим, аби діти не зловживали використанням комп'ютера. Разом вони мають визначити межу, де комп'ютер як джерело отримання інформації та розважального засобу перетворюється на потужний інструмент впливу на психіку та здоров'я дитини.

Цікаво, що більшість батьків вважає, що робота в Інтернеті позитивно впливає на розвиток дітей, їхню успішність у школі і взагалі на кількість засвоєння інформації, і лише незначна частина батьків негативно ставиться до захоплення дітей комп'ютерними іграми.

За результатами зондажного та бліцопитування дітей та батьків обласна бібліотека для дітей спільно з Чернігівським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського підготували експрес-довідку з практичними висновками та пропозиціями й поширили її серед учасників проекту міст Чернігова, Ніжина і Прилук та бібліотечної громадськості області:

http://ostrovskogo.com.ua/news/pilotnij_proekt_diti_j_internet/2016-12-05-601

[Підготовлені й розміщені на сайті коментовані посилання на кращі веб-ресурси щодо інтернет-безпеки для батьків, дітей і підлітків \(своєрідний інтернет-навігатор\).](http://ostrovskogo.com.ua/news/pilotnij_proekt_diti_j_internet/2016-12-05-601)

<http://cfscom.org/index.php/component/content/article/30-pravyla-povedinky-v-internet>
<http://disted.edu.vn.ua/media/bp/html/pct.htm>

<http://klasnaocinka.com.ua/uk/article/bezpechnii-internet-3.html>

<http://ostrovskogo.com.ua/publ/pravila-bezpeki-v-interneti-dlja-ditej/ti-povinen-ce-znati/2-1-0-4>

<http://ostrovskogo.com.ua/publ/metodychnui-portfel/korisni-posilannja/4-1-0-5>

Наступним етапом втілення нашого проекту в життя стало надання практичної й методичної допомоги шкільним і дитячим бібліотекарям області з цього питання та їхнє навчання й консультування із правил безпеки роботи в Інтернеті.

На одне із занять обласного навчально-тренінгового центру для заступників директорів ЦБС з роботи з дітьми було окремо винесене питання безпеки дітей в Інтернеті як важливої складової частини патріотичного виховання в сучасній бібліотеці. Це було детальне консультування з елементами тренінгу. На обласних курсах підвищення кваліфікації шкільних бібліотекарів Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського також була розглянута тема «Діти в Інтернеті: школа

та бібліотека на допомогу формуванню культури використання інформаційного простору в Інтернеті». Використовуючи практичний досвід обласної бібліотеки для дітей, спільно з інститутом підготували орієнтовні положення конкурсу «Діти за безпечний Інтернет» для всіх учасників проекту, який доцільно провести до Всесвітнього дня безпечного Інтернету, який в 2017 році відзначатиметься 7 лютого. Дитячі бібліотеки разом із освітянами Чернігова, Прилук, Ніжина розпочали під-

готовку до проведення конкурсу у своїх містах. По завершенню конкурсу бажано передбачити волонтерську акцію «Діти навчають дітей» – переможці міських конкурсів навчають у бібліотеках та школах молодших читачів-дітей правил безпечного Інтернету. На всіх етапах пілотного проекту для дітей і батьків у бібліотеках проводять майстер-класи, міні-тренінги, віртуальні екскурсії кращими веб-ресурсами за допомогою інтернет-навігаторів (сайт ОДБ), організують інформаційні дні з проблем безпеки в Інтернеті.

Яких результатів ми чекаємо від впровадження концептуальних засад нашого пілотного проекту? Сподіваємося, що всі наші заходи дійсно підвищать інформованість школярів про безпечне користування онлайн-технологіями, привернуть увагу дорослих (батьків, учителів, бібліотекарів) та юних користувачів до свідомого засвоєння інтернет-простору, допоможуть розвинути практичні навички в дітей до безпечного користування інформаційними ресурсами в умовах зростання кількості активних користувачів Інтернету серед дітей і підлітків, підвищать інформаційну культуру кожного інтернет-користувача – і дитини, і дорослого.

Діти разом із батьками повинні самі вирішити: Інтернет – це загроза чи спосіб пізнання світу?

Безпечний Інтернет

НАГОРНА Наталія,

завідувач відділу інформації та маркетингу
Сумської обласної бібліотеки для дітей

Працюємо разом, впроваджуємо нове, досягаємо більшого

Методичне забезпечення бібліотек сьогодні має особливо важливе значення. Його головна мета – забезпечення адекватного реагування бібліотек на глобальні зміни у соціальному середовищі, активного шляху розвитку бібліотечних закладів, впровадження інноваційних змін із метою досягнення бажаних результатів у оптимально короткі терміни.

У різні періоди діяльності Сумської обласної дитячої бібліотеки її методична робота мала характерні напрями, тенденції, завдання і технології, які формувалися та змінювалися в залежності від поглядів суспільства на призначення і роль бібліотек. Методична служба бібліотеки, спираючись на набутий досвід і підтримуючи кращі традиції своєї багаторічної історії, відшукувала шляхи адаптації до нових реалій часу. Її девізом стало поєднання «традиції + інновації».

Розуміючи, що впровадження інновацій – це не мода, а нагальна потреба, яка допомагає бібліотечним працівникам Сумщини наблизити книгу і читання до дитини, провідні фахівці відділу інформації та маркетингу підготували **методичні рекомендації «Бібліотечні інновації: від А до Я»**.

Сучасний бібліотекар повинен навчати, знати і бути носієм не тільки традиційної бібліотечно-бібліографічної культури, а й володіти сукупністю

*(Методичні поради
бібліотечним працівникам)*

інформаційних знань, навичками інформаційних технологій, спеціальними психолого-педагогічними знаннями тощо. Саме від його підготовки і кваліфікації залежатиме успіх роботи в нових інформаційних умовах. Для бібліотекаря важливим є вміння правильно оцінювати одержану інформацію, використовувати її, зберігати й переробляти, при необхідності передавати для колективного користування, створювати нову інформацію на якісно новому рівні.

У зоні уваги методичної служби Сумської обласної дитячої бібліотеки постійно були, є і будуть питання поглибленого аналізування діяльності дитячих книгозбірень області, методичної допомоги і консультування, подальшого удосконалення системи підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, впровадження в практику роботи бібліотек інноваційних методів і форм роботи, кращого досвіду тощо. Тому систематично організовуються і проводяться заходи, які сприяють підвищенню професійного рівня дитячих бібліотекарів області.

Один із них – **обласна скайп-конференція «Патріотами не народжуються, ними стають»**, метою якої було ознайомлення з планами дитячих бібліотек Сумщини щодо організації та проведення заходів із відзначення 70-річчя перемоги над нацизмом у Європі та 70-річчя закінчення Другої світової війни; роботою з формування у користувачів-дітей почуття любові до України, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів, незалежності та цілісності держави тощо.

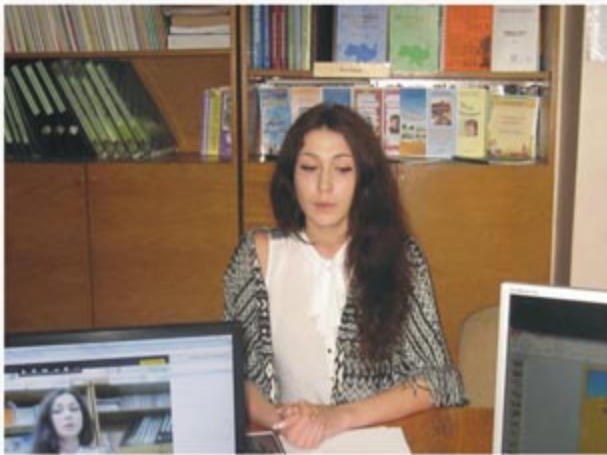
У роботі обласної скайп-конференції взяли участь 15 районних і міських дитячих бібліотек області. Творча зустріч колег відбулася на високому професійному рівні. Бібліотечні фахівці дитячих бібліотек області поділилися своїми напрацюваннями з виховання справжніх патріотів України; розповіли про ту величезну роботу, яку вони проводять із героїзації осіб, які віддали життя за Україну, та вшанування їхньої пам'яті; про плани щодо організації заходів, присвячених святкуванню Дня пам'яті та примирення, Дня Перемоги та до 70-річчя закінчення Другої світової війни. Серед підготовлених заходів:

- виховні години та тематичні вечори з вшанування пам'яті земляків, які загинули під час АТО;
- зустрічі з учасниками бойових дій на Сході України та волонтерами, відвідування військовослужбовців, які отримали поранення та проходять реабілітацію у медичних закладах;
- літературно-музичні композиції, години-реквієми, літературно-історичні вітальні, героїчно-патріотичні години, голосні читання, уроки історичної правди, бесіди-спомини, бесіди-вшанування, калейдоскопи історичних фактів, історичні портрети видатних земляків, учасників Другої світової війни, поетичні вечори, інформаційно-пізнавальні програми, конкурси малюнків та багато інших заходів, які інформували користувачів-дітей про героїчні вчинки;
- написання листів у рамках Всеукраїнської акції «Лист пораненому».

Своїми здобутками і напрацюваннями з колегами поділилися і фахівці Сумської обласної дитячої бібліотеки. Учасники скайп-конференції отримали кваліфіковані методичні рекомендації щодо організації заходів патріотичного напрямку для користувачів-дітей в умовах сучасних соціально-патріотичних викликів, виховання в молоді шанобливого ставлення до пам'яті про перемогу над нацизмом у Європі та ветеранів Другої світової війни, воїнів АТО, героїв Небесної Сотні. Останніми роками у бібліотечній царині дуже часто використовується нова форма професійного спілкування – вебінар. Це сучасно, доступно, просто, зручно, тим більше підвищується рівень проведення заходу та якість передачі потрібної інформації за рахунок застосування сучасних технічних засобів. Темі дозвілля, яке є необхідною частиною життя будь-якої людини, а особливо дитини, був присвячений **обласний вебінар «Бібліотеки і дозвілля дітей»**, який підготували і провели фахівці Сумської обласної дитячої бібліотеки.

Враховуючи те, що онлайн-спілкування відбувалося напередодні літніх канікул, фахівці обласної дитячої бібліотеки зробили акцент на важливості організації бібліотечного простору для користувачів-дітей, адже це один із чинників її привабливості, який сприятиме спілкуванню з книгою. Наголошувалося на важливості організації візуального простору бібліотеки, а саме – креативного оформлення книжкових виставок, які є засобом популяризації бібліотечних видань, інформування про нові надходження та висвітлення актуальних питань сьогодення. Була приділена увага проведенню пізнавально-розважальних ігор, а саме рольовим, імітаційним, інтелектуальним, пошуковим квестам; творчих конкурсів на кращий слоган про читання, відгук про книгу, кращу фантастичну розповідь, на кращий відеоролик тощо. Звернено увагу учасників вебінару на доречність проведення дозвілєвих заходів поза стінами бібліотеки (читальний зал під відкритим небом, літній бібліотечний дворик, літературна альтанка, бібліопікнік, пляжна бібліотека), що є найважливішою тенденцією в організації роботи бібліотеки, особливо влітку.

Доповнила рекомендації бібліотечних працівників журналіст, волонтер благодійної організації «Благодійний фонд Сагасітас – Україна», яка познайомила учасників вебінару з організацію ро-

боти з дітьми, які переселені із зони проведення АТО, в літній період.

Наприкінці жовтня 2016 року було проведено **обласний семінар-практикум** «Дитяча бібліотека – орієнтир в інформаційному полі сучасного користувача», під час якого учасники поділилися з колегами своїми напрацюваннями щодо надання кожній дитині доступу до книги та інформації для набуття знань та духовного збагачення, нестандартними підходами до популяризації книги, досвідом використання інформаційних технологій тощо.

Своїми здобутками і планами з колегами області поділилися і фахівці обласної дитячої бібліотеки, які надали кваліфіковані методичні рекомендації щодо ефективного використання сучасних інформаційних технологій при створенні електронних презентацій, буктрейлерів та іншої інформаційної продукції, проведенні масових заходів.

У програмі семінару було і відвідування експозиції Сумського обласного краєзнавчого музею «Революція гідності та АТО: сумський вимір», присвяченої борцям за свободу і незалежність України, яка вразила своїми документами, світлинами, військовим спорядженням.

Професійні вимоги до бібліотечних працівників завжди були і є досить високими протягом усього розвитку бібліотечної справи. Рівень професіоналізму важко виміряти. Він не завжди обумовлений кількістю років роботи за фахом, не завжди наявність диплома є гарантією високого професіоналізму. Професіоналом можна вважати лише того, хто навчається безперервно, ніколи не зупиняючись у своєму професійному розвитку.

Тому, фахівці Сумської обласної дитячої бібліотеки не тільки навчали, а й активно навчалися самі – освоювали нові теоретичні знання і практичні навички, необхідні для забезпечення професійної діяльності відповідно до нових вимог. Шістнадцять фахівців бібліотеки пройшли навчання у **регіональному тренінговому центрі** для бібліотекарів на базі обласної універсальної наукової бібліотеки за курсами:

- «Основи комп'ютерної грамотності. Основи роботи в Інтернеті для бібліотечних працівників»;
- «Нова бібліотечна послуга: використання інформаційних технологій та Інтернету в бібліотеці»;
- «Інноваційні зміни в бібліотеці на основі проектного, кадрового менеджменту та ініціативної діяльності бібліотек».

Отримали сертифікати і тепер застосовують свої знання і вміння під час обслуговування користувачів-дітей та навчають своїх колег.

Завідувачі відділів інформації та маркетингу, естетичного виховання та обслуговування користувачів молодшого віку стали учасниками тренінгу з медіаграмотності у рамках проекту «Медіаграмотність – у бібліотеки Сумщини!», який був реалізований громадською організацією «Бюро аналізу політики» в партнерстві з Американською неурядовою організацією «Інтерньюс Нетворк, Інк» за сприяння управління культури і туризму Сумської обласної державної адміністрації.

У рамках роботи професійного об'єднання – клубу бібліотекарів «Бібліотечна вітальня», що

діє вже понад п'ятнадцять років, засідання проходять двічі на місяць із найактуальніших тем і проблем. Серед уже проведених:

- **школа професійної майстерності** «Фестиваль електронних презентацій. Професійні здобутки»;
- **бібліородзинки звідусіль** «Сучасний стан і розвиток інноваційних послуг дитячих бібліотек» (за матеріалами виїздів до дитячих бібліотек Сумщини);
- **панорама бібліотечного досвіду** «Бібліотечні інноваційні напрацювання» та «Від творчих пошуків – до творчих здобутків»;
- **інформаційно-методична панорама** «Інновації – стратегічний ресурс просування читання»;
- **літературна світлиця** «Новинки української дитячої літератури»;
- **інноваційна мозаїка** «Книга в кадрі: новий формат» (фестиваль буктрейлерів, підготовлених на обласний проект);
- **уроки фахівця** «Система нормативно-правових документів, регулюючих діяльність бібліотек»;
- **діловий майданчик** «Підсумки соціологічних досліджень, проведених у відділах бібліотеки у 2015 році» та багато ін.

З метою мотивації успішного розвитку бібліотечних закладів Сумщини, стимулювання працівників бібліотек до вдосконалення, оволодіння сучасними знаннями та навичками Сумська обласна дитяча бібліотека як організаційно-методичний центр для бібліотек регіону вже традиційно проводить різноманітні обласні конкурси та проекти.

Так, протягом лютого-травня 2015 року серед бібліотек області, що надають інформаційні послуги користувачам-дітям, із метою вшанування пам'яті учасників Другої світової війни, підвищення професійної майстерності бібліотечних працівників, розвитку їхнього творчого потенціалу, виявлення та розповсюдження інноваційного досвіду бібліотечних фахівців у використанні новітніх комп'ютерних технологій бібліотекою було організовано і проведено **обласний проєкт на кращу електронну презентацію «Перемозі присвячується»**. До обласного оргкомітету Проєкту надійшло 25 робіт майже з усіх регіонів Сумщини, авторами яких були працівники сільських, районних, міських, дитячих бібліотек, представлених у 2-х номінаціях: «Вклонімося великим тим рокам» та «З добрим серцем, зі щирою пам'яттю», які стали прекрасним доповненням при проведенні бібліотечних заходів для юних користувачів.

На розгляд журі були представлені роботи, які відзначалися оригінальністю, переконливістю творчого задуму, з використанням новітніх комп'ютерних технологій, кадрів воєнної кінохроніки, архівних документів, вдало підбраного музичного супроводу, що говорить про копітку роботу, яку провели бібліотекарі у пошуку красз-

навчих матеріалів періоду Другої світової війни. З березня по вересень 2015 року в дитячих бібліотеках області було проведено **обласний проєкт «Книга в кадрі: новий формат»**, метою якого було популяризація книги, читання і бібліотеки, привернення уваги до книг за допомогою візуальних засобів, характерних для трейлерів до кінофільмів; активне використання комп'ютерних технологій у роботі бібліотечних закладів Сумщини тощо.

У Проєкті взяли участь 26 учасників, які представили на розгляд організаційного комітету 40 робіт: цікавих, яскравих у художньому оформленні, з вдало підібраним музичним супроводом буктрейлерів, які відзначилися оригінальністю. Всі представлені роботи були ретельно переглянуті членами організаційного комітету Проєкту, які зазначили, що бібліотечні працівники області творчо підійшли до створення відеороликів, вклавши у кожен частку своєї душі і уміння. У когось це вийшло більш професійно, а хтось ще не досконало володіє методикою створення. Тішить те, що учасники дуже старалися зробити рекламу тій чи іншій книзі і майже на 100% виконали завдання Проєкту, а саме яскраво та образно розповісти про книгу, зацікавити, заінтригувати читача, спонукати до читання. І це у них вийшло!

Хочеться також звернути увагу на те, що особливу увагу фахівці бібліотеки приділяють вдосконаленню змісту та структури друкованої продукції, яка є однією з традиційних форм методичного впливу на діяльність будь-якої бібліотеки.

Діапазон видавничої продукції Сумської обласної дитячої бібліотеки досить широкий. Що ж на сьогодні є у видавничому «кошику» книгозбірні? Це і бібліографічні, методичні, методико-бібліографічні, інформаційні, довідкові видання; списки нової літератури, дайджести, буклети, листівки, закладки. Серед виданих друкованих видань – методичні рекомендації, бібліографічні і рекомендаційні списки, інформаційні досьє, дайджести, які присвячувалися вагомим літературним подіям, відомим письменникам і визначним ді-

ячам української культури, популяризували інноваційні форми і методи роботи, презентували нові надходження до бібліотеки. До старих випробуваних форм додаються нові, видання з кожним роком стають більш насиченими і не лише бібліографією.

Протягом 2015-2016 рр. провідними фахівцями підготовлені, видані та розміщені на власному веб-сайті бібліотеки такі методично-бібліографічні матеріали:

- «Так ми працюємо» (аналітичний огляд діяльності дитячих бібліотек області за 2014 – 2015 роки);
- «Вклонімся книзі, мудрості віків» (методичні поради щодо проведення Всеукраїнського тижня дитячого читання);
- «Великої Перемоги немеркнуче світло» (методичні рекомендації з організації та проведення заходів до 70-річчя перемоги над нацизмом у Європі);
- «З калинового дива і чар барвінкових» (методичні рекомендації з організації та проведення заходів, присвячених 95-річчю від дня народження українського поета Д. Білоуса);
- «Досвід кожного – багатство всіх» (бібліодайджест роботи дитячих бібліотек області з упровадження інноваційних форм популяризації книги і читання);
- «Я до тебе, мій краю, моя рідна Сумщино, незрадливу любов крізь життя пронесу» (методичні рекомендації щодо популяризації краєзнавчих знань серед користувачів-дітей молодшого шкільного віку);
- «Моя Україна: прекрасна і незалежна» (методичні рекомендації щодо організації та проведення заходів до 25-річчя незалежності України);
- «Україна крізь віки і століття: історія України в романах» (рекомендаційний покажчик літератури для користувачів-учнів 5-11 класів, до 25-річчя незалежності України);
- «Всім серцем любіть Україну свою» (рекомендаційний список літератури, до 25-річчя незалежності України);
- «Освячена іменем Кобзаря» (інформаційне досьє, до 55-річчя заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка);
- «В океані рідного народу відкривай духовні острови» (методичні рекомендації бібліотечним працівникам із популяризації літератури на допомогу вихованню духовної культури користувачів-дітей молодшого віку);
- «Особливості планування роботи дитячих бібліотек на 2017 рік» (методичні рекомендації щодо планування роботи на 2017 рік) та ін.

Отже, для колективу бібліотеки та її методичної служби – бібліотечна інновація це не кінцева мета, а засіб, інструмент, за допомогою якого мета досягається!

ШАМАРИНА Тетяна,

заступник генерального директора з питань інформаційно-бібліотечного обслуговування користувачів НБУ для дітей

ПЕТРЕНКО Ольга,

завідувач науково-дослідного відділу НБУ для дітей

Толерантність — мистецтво жити разом

Сучасний світ вражає різноманіттям культур, релігій, традицій, поглядів і цінностей. Інтенсивне переміщення в глобальному масштабі величезних мас людей — носіїв цього різноманіття — робить діалог, порозуміння, відкритість до новацій необхідними умовами існування людства в цілому і окремої людини зокрема.

Проблема толерантного ставлення людини до свого оточення, дуже актуальна і в нашій країні, де мешкають люди різних національностей із властивими їм особливостями духовно-культурного життя і де сьогодні понад 1,5 млн осіб вимушених переселенців із Донбасу та Криму. Всі ці люди різні за етнічним походженням, віросповіданням, політичними поглядами опинились у екстремально жорстких умовах самовиживання. Тому в умовах такої соціальної розмаїтості та з перспективою інтеграції в європейське суспільство є принципово важливим усвідомлення необхідності навчитися жити у світовій спільноті. Тож ця проблема зачіпає як дорослих, так і дітей, які мають ще зробити свій вибір і навчитися жити у суспільстві. Діти лише набувають досвіду життя, пізнають навколишню дійсність, і це відбувається у взаємодії з дорослими. Дорослі у свою чергу нав'язують уже готові знання про навколишній світ, а діти їх сприймають, оскільки

ці знання не набуті ними безпосередньо в практичній діяльності, а для набуття навичок толерантності необхідні саме знання. Навчити дітей будувати життя в суспільстві — це завдання в першу чергу сім'ї, навчальних закладів, позашкільних установ, громадськості. У просвітницькій роботі щодо формування культури толерантності у дітей та підлітків важливу роль відіграє бібліотека як простір постійного спілкування між представниками різних національних та етнічних груп, адже вона як культурно-інформаційний центр акумулює та розповсюджує об'єктивну інформа-

цію про міжкультурне різноманіття, виступаючи важливим чинником зміцнення міжнародного спілкування. І саме дитячі бібліотеки в постійній співпраці з батьками, школами, громадськими організаціями, розуміючи актуальність розвитку сучасної культури толерантності, на перший план висувають цінності і принципи, необхідні для спільного виживання і вільного розвитку особистості, формування у дітей та підлітків моральних цінностей, які є найважливішими показниками цілісності громадянина, здатного створити власне уявлення про своє майбутнє.

Звичайно не стоїть осторонь цих завдань і Національна бібліотека України для дітей. Уроки, дні, тижні толерантності, зустрічі з представниками різних національностей уже є звичними для юних користувачів нашої бібліотеки. Але значним поштовхом у цьому напрямі став молодіжний форум «Етно-толерантність як формат комунікації сучасної молоді у протидії ксенофобії», що відбувся у 2010 році на базі нашої бібліотеки. Організаторами форуму виступили Національна бібліотека України для дітей, Конгрес національних громад України, Рада національних товариств України за фінансової підтримки Міністерства культури України. У багатьох різноманітних заходах форуму взяли участь представники уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Державного комітету України у справах національностей та релігій, Дитячого фонду України, Конгресу національних громад України, Міжнародної організації з міграції в Україні, обласних бібліотек України для дітей та бібліотек м. Києва, навчальних закладів міста, громадських організацій та національних спільнот із різних регіонів України. Проведення під час молодіжного форуму таких заходів, як дискусійне засідання «Ксенофобія у молодіжному середовищі: від вивчення до протидії», презентація фотовиставки «Афроукраїнці» американського фулбрайтівського стипендіата, журналіста Террелла Старра, виставки творчих робіт «Руки творять дива, якщо серце сповнене добра», майстер-класів «Ініціативи Розмаїття», «Адаптація іноземних студентів в освітній простір України», презентація літератури від видавництва «Етнос», зустріч із відомою дитячою письменницею Зіркою Мензаток, етнокалейдоскоп «Паралелі духовних культур» та ігрові заняття з виховання толерантності, дали змогу покращити взаємодію різних гілок влади, громадських організацій, бібліотек, освітніх закладів щодо впровадження інноваційних проєктів, спрямованих на етнічне просвітництво та розвиток демократичної культури у державі.

Щороку до заходів бібліотеки – «Ми – різні, ми – разом!», «Всі ми потрібні, всі важливі!», «Вчимося жити разом», «Передай добро по колу», «Твори добро, щоб кращим став цей світ» долучається все більше і більше партнерів. Лише за останні роки нашими партнерами з виховання культури толерантності у дітей та підлітків стали ГО Африканська рада в Україні, ГО Київський освітній центр «Простір толерантності», представники Програми академічних обмінів імені Фулбрайта в Україні, Рада Європи та Датська рада у справах біженців.

А 24 листопада 2016 року у рамках проєкту Ради Європи «Посилення захисту прав людини внутрішньо переміщених осіб в Україні» спільно з Київською обласною державною адміністрацією, Міністерством соціальної політики України та Міністерством освіти і науки України у Національній бібліотеці України для дітей відбувся інтеграційний захід «День толерантності: творимо милосердя разом». Саме цього дня бібліотека стала затишною і комфортною домівкою для дітей, які переїхали до Київської області з окупованих територій України, а також вихованців кримськотатарського культурно-освітнього центру «Кримська родина», які проживають у м. Києві.

Приємні сюрпризи розпочалися із самісінького ранку – подарунки від організаторів події, весела лялькова вистава «Музичне дерево» від лялькового театру бібліотеки, а потім захоплива екскурсія бібліотекою. Далі програма була не менш насиченою і цікавою. У найбільшому читальному залі бібліотеки на дітей чекав урок «Учуся захищати себе! Права та обов'язки – завжди поруч» від лауреата всеукраїнського конкурсу «Учитель року» в номінації «Правознавство» Наталії Дністрянської. У відділі обслуговування дітей дошкільного та молодшого віку відбулася патріотична година «Нам час для України жити». Діти читали та знайомились із сучасними книжками – віммельбухами, білінгами, розгадували вікторину «Казкова плутанка». А завершився захід танцювальним флешмобом на пісню Тіни Кароль «Україна – це ти». У читальному залі відділу обслуговування дітей середнього та старшого шкільного віку в рамках роботи пункту європейської інформації відбулася пізнавальна бесіда-гра «Ми всі різні, але рівні». Діти поглибили знання про культурне різноманіття Європи та поняття «толерантність», а разом із веселим м'ячиком Толеранчиком навчилися відрізняти добрі вчинки, притаманні толерантній людині, від поганих. У цей час у відділі документів іноземними мовами давні друзі бібліотеки – представники Африканської ради в Україні,

влаштували «Живу бібліотеку»— надзвичайно цікавий формат спілкування з людьми з інших країн, які розмовляють іншою мовою, відрізняються від нас зовнішністю.

Під час творчої частини заходу дітям запропонували на вибір цілу низку майстер-класів. Можна було навчитися африканських танців, зробити патріотичний сувенір у «Бібліо-АРТ-майстерні» або сплести собі патріотичний браслетик зі стрічок. Дуже популярним серед дітей був аквагрим, де можна було зробити казковий макіяж, а також вишуканий розпис хною у техніці мехенді.

Завершився цей насичений день невеличким концертом, який підготували гості свята — вихованці кримськотатарського культурно-освітнього центру «Кримська родина».

Методичним супроводом проведення заходу стало експрес-опитування учасників (дітей та батьків) із метою виявлення рівня їхньої толерантності та ефективності впливу проведеного заходу на особистісний розвиток дітей. Для діагностики загального рівня толерантності було запропоновано відповісти на запитання анкети «Толерантність – мистецтво жити разом». Основу «Анкети батьків» склали твердження, що відображають як загальне ставлення до навколишнього світу та інших людей, так і соціальні установки в різних сферах взаємодії, де проявляється толерантність людини. Субшкала опитувальника спрямована в основному на діагностику таких аспектів толерантності, як етнічна толерантність, толерантність як риса особистості.

В опитуванні взяли участь 13 респондентів-батьків, які виховують по одному, двоє, троє, та 6 дітей. У результаті дослідження було виявлено, що наші дорослі респонденти повністю підтримують твердження «Толерантність – повага, прийняття й правильне розуміння різноманіття

культур нашого світу» ст.1 Декларації принципів толерантності, затвердженою резолюцією 5.61 Генеральною конференцією ЮНЕСКО від 16 листопада 1995 року.

Відповіді 92% респондентів на твердження «Людина, яка має іншу точку зору, викликає у мене роздратування» (92% — «ні»), «Навіть якщо у мене є своя думка, я готовий вислухати й інші точки зору» (92% — «згоден»), що виявляють комунікативні установки особистостей (повага до думки опонентів, готовність до конструктивного вирішення конфліктів і продуктивної співпраці) показали, що люди навчилися конструктивно взаємодіяти та йти на компроміс.

Відповіді на запитання діагностики етнічної толерантності не такі однозначні. Зокрема, 30% респондентів не готові прийняти у свою сім'ю людину іншої національності, 38% — згодні з твердженням «Вважати, що твій народ краще, ніж усі інші, це нормально», решта 61% із цим незгодні. Деякі респонденти-батьки утримались від відповідей на блок запитань із діагностики етнічної толерантності. В той же час всі батьки висловили

бажання мати друзів різних національностей. А 92,4% з них хотіли б удосконаливатися і стати більш терпимою людиною у ставленні до інших. Отже, батьки наших користувачів-дітей є досить сучасними, терпимими і толерантними людьми. Переконані вони і в тому, що саме такі інтеграційні заходи впливають на особистісний розвиток дитини. А участь у заході ««День толерантності: творимо милосердя разом» обов'язково залишить слід у відкритих сердечках їхніх маленьких дітей і допоможе зростати такими, якими вони їх бачать у майбутньому: «уверенной в себе и самостоятельной, со своей жизненной позицией», «дружелюбною», «толерантною», «мудрою, вихованою», «милосердною», «правильним розумінням життєвих позицій» та ін. Свої якості милосердя та толерантності розкрили і юні респонденти дослідження. Адже в експрес-опитуванні взяли участь 24 дітей-переселенців учасників свята. Це 18 дівчаток та 6 хлопчиків, учнів 2 класу – 5 осіб, 3 класу – 12 осіб, 4 кл. – 6 осіб, 5 кл. – 1 особа.

Дітям було роздано «Анкету школяра» та запропоновано відповісти на запитання. На перше з них «Якщо ти зустрінеш людину з іншим кольором шкіри» всі 100% респондентів відповіли, що сприймуть її такою, якою вона є. Інші варіанти «будеш сміятися з неї», «проявиш співчуття» навіть не розглядалися. У той же час, на запитання «Людина з іншим кольором шкіри має такі ж права, як і ти» (79, 2%) дітей відповіли «так», а (20,8%) дітей відповіли – «ні». На запитання «Якщо на твоїх очах із людиною трапився нещасний випадок» 58, 3% дітей відповіли, що намагатимуться людині допомогти, 12, 5% – покличуть на допомогу дорослих, а 29,2% з опитуваних відповіли, що одночасно намагатимуться і допомогти людині і покликати на допомогу дорослих. Жоден із них не залишиться байдужим до чужої біди, адже варіант відповіді «проявиш байдужість» лишився без жодної позначки в анкетах. На запитання «Як ти вирішуєш проблемні ситу-

ації у спілкуванні з друзями 12, 5% дітей відповіли, що з'ясовують стосунки в дискусії, 16, 7% – ніколи не зважають на думку оточуючих, 66,6% – що намагаються їх зрозуміти, а одна дівчинка 4,2% відповіла, що з'ясовує стосунки в дискусії, але ніколи не зважає на думку оточуючих.

На запитання «Якщо ти посварився із другом, чи подругою» 50% дітей відповіло, що пробачать друга, 45,8% – вибачаться самі, а один опитуваний (4,2%) відповів, що одночасно пробачить друга і сам вибачиться. Жоден із респондентів не відповів, що на вибачення друга скаже «ні». Узагальненні дані показали, що незважаючи на складні умови проживання (вимушене переселення з рідних домівок Донбасу і Криму), діти зростають щирими, привітними, милосердними, з повагою до людей іншої національності та кольору шкіри, іншої культури. Такі діти завжди придуть на допомогу людині, яка потрапила в біду, а якщо самі не зможуть допомогти, то покличуть на допомогу старших. Вирішуючи проблемні ситуації у спілкуванні, більшість із них намагаються зрозуміти своїх друзів і не допустити конфліктної ситуації. А якщо й посварилися, то вибачаться самі і пробачать друга, який просить вибачення. Отже, виховання особистості дитини спільними зусиллями в партнерстві сім'ї, владних структур, школи, бібліотеки дає свої плоди. Тож, батьки і діти можуть і повинні пишатися один одним, а бібліотека стане тим місточком, який ще ближче наблизить їх, а також відкриє нові грані толерантної поведінки в світовому різноманітті культур, релігій, традицій, поглядів і цінностей. Без толерантного ставлення і усвідомлення своєї приналежності до сучасної європейської цивілізації не відбудеться розкоші людського спілкування. Треба вчитися долати прояви нетерпимості. Треба вибудовувати свою власну поведінку на засадах толерантності, бо бути толерантним – це ознака вищої гідності людини.

ХЛЪОБАС Наталія,

учений секретар НБУ для дітей

Я осінь люблю за тумани...

(присвячується конкурсу дитячих малюнків
«Пам'яті Блаженнішого Митрополита Володимира»)

В нашей жизни немало горестей, но есть и радости. Небо, дерево, цветок, прогретая солнцем земля. Как же много вокруг нас поводов для подлинной радости»

Чудового осіннього дня наприкінці листопада у Національній бібліотеці України для дітей відбулося яскраве свято відкриття виставки дитячих малюнків. Як завжди було весело і гамірно — бібліотека гостинно приймала учасників конкурсу «Пам'яті Блаженнішого Митрополита Володимира присвячується...», який було започатковано Просвітницьким Центром Фонду пам'яті Блаженнішого Митрополита Володимира з метою виявлення та підтримки творчих дітей.

Здавалося б, тема занадто серйозна для дитячого конкурсу, митрополит Володимир це визначна постать і все ж таки це більш «доросла тема», філософська. Але у тому і велич цієї людини, що про важливі речі він говорив дуже простою мовою. І справа навіть не у тому, до кого він звертався: до дорослих чи до дітей, до віруючих, чи до запеклих атеїстів. Його геній — у простоті та прозорості, у тому, як легко він окреслює суть серйозних речей. А діти — вони серцем завжди відчувають справжнє, неупереджено вбачаючи красу навколишнього світу. «Красота — это душевная чуткость, это бег облаков, это цветок в стакане, это звуки рояля, стихи, картина... Любите литературу и искусство, ибо они тем-то и благодатны, что способны озарить мир человека, сделать его духовно богатым», — такими словами давав настанову митрополит

Володимир своїм учням, так відчував, такими є і його вірші, створення ілюстрацій до яких і було одним із завдань дитячого конкурсу.

Майже дві сотні дітей висловили свої враження від віршів та передали своє бачення того, яким собі уявляють блаженнішого. Малюнки дітей у віковій категорії від 6 до 17 років із різних куточків України, в тому числі з Миколаївської, Київської, Донецької, Черкаської областей із захопленням розглядали члени журі, вкотре засвідчуючи, наскільки талановитими є наші діти і як тонко вони відчувають красу слова. І хоча обирати було складно, та журі визначило п'ятдесят кращих робіт, автори яких і стали переможцями. Вирішено було усі без винятку роботи представити на виставці у холі Національної бібліотеки України для дітей.

На урочисте відкриття виставки приїхали більшість учасників конкурсу. Повний зал талановитих дітей, юні актори на сцені, легкі та світлі вірші митрополита та приємні подарунки для кожного з учасників створили справжнє свято чистих дитячих сердець. Не тільки діти відкрили для себе митрополита-поета, але навіть деякі з нас, дорослих. Наприклад, далеко не всі знали, що відома пісня «Ромашка белая» — це теж частинка ліричної спадщини Володимира, улюбленою квіткою якого була саме ромашка.

А після концерту відбулася урочиста церемонія нагородження. Духівник Фонду пам'яті Блаженнішого Митрополита Володимира митрополит Перяслав-Хмельницький і Вишневський Олександр та генеральний директор Національної бібліотеки України для дітей Алла Гордієнко вручили дипломи переможцям, подяки учасникам.

Митрополит Олександр, який уперше відвідав бібліотеку, залишив такий запис у книзі почесних гостей: «Несказанно радий, що такий гарний захід пройшов у храмі книги. Вражений гарним і радушним прийомом. Книга — вікно в пізнання і життя. Малюнок — реалізація Божого дару...» Свято відбулося, гості розійшлися, а у нас залишилося приємне відчуття чогось дуже світлого і справжнього, такого, як ці прості рядки блаженнішого митрополита Володимира:

Я осень люблю за туманы,
За празднично-пеструю грусть.
Овраги в лесу, как карманы,
В которых и рыжик, и груздь.
Все светом пронизано тонким.
И чья-то всесильная власть
Все манит меня, как ребенка,
На желтые листья упасть...

ПАВЛЮЧЕНКО Наталія,

провідний методист
Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В.О. Лягіна

Ми – українці!

З метою формування у дітей національної гідності, любові до рідної землі, розвитку інтелектуальних та творчих здібностей, задля підтримки професійної майстерності бібліотечних працівників і на честь 25-річчя незалежності України, з ініціативи Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В.О. Лягіна, за сприяння управління культури, національностей та релігій Миколаївської облдержадміністрації, в січні-серпні 2016 року в Миколаївській області пройшов **обласний творчий огляд «Ми – українці»**.

Огляд проводився у трьох номінаціях: I – «Омріяна Україна очима дітей» (дитячі творчі роботи за напрямками: літературна творчість, декоративно-прикладне та образотворче мистецтво, електронний медіаресурс), II – «Люби рідне, читай українське» (творчі звіти бібліотечних закладів Миколаївщини про проведення для дітей заходів патріотичної спрямованості), III – «Усі ми діти твої, Україно!» (проведення інтерактивних скайп-зустрічей читачів-дітей Миколаївщини з дітьми – жителями різних куточків України). Учасники огляду – діти, дитячі творчі колективи, а також бібліотекарі та колективи районних і сільських бібліотек – готували власні конкурсні проекти (літературні твори, малюнки, плакати, різноманітні вироби, електронні медіаресурси, творчі звіти про патріотичне виховання дітей, описи підготовки та проведення скайп-зустрічей), в яких відзначали особливе ставлення до Батьківщини, любов до природи, сім'ї, рідного міста, виняткове розуміння того, що є патріотичне виховання.

У січні-травні 2016 року майже в усіх районних бібліотеках для дітей Миколаївської області відбулися районні (міські) відбіркові етапи огляду.

На адресу обласного журі в номінації «Омріяна Україна очима дітей» надійшла 141 робота дітей-учасників — переможців районних турів, з них: 44 поетичні та прозові твори, 55 малюнків, 38 виробів декоративно-прикладного мистецтва та 4 електронних медіаресурси. Всі конкурсні роботи дітей-учасників відповідали умовам огляду: самостійно і оригінально виконані, вони відтворювали патріотичний настрій. Діти у своїх роботах зобразили українське село або місто, створили образ майбутньої України, в якій вони хочуть жити, висловили своє бажання бачити мир на рідній землі та поділилися почуттям гордості та поваги до неї. Всі учасники дуже добре попрацювали, але найголовніше, що вони ще раз замислилися над словом «Батьківщина», глибше відчули його сенс. Відвідувачі виставки творчих конкурсних робіт, яка до кінця вересня працювала в читальній залі Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В.О. Лягіна, отримали чудові враження від яскравої творчості дітей, які продемонстрували свої таланти в літературі, образотворчому та декоративно-прикладному мистецтві.

У номінації «Люби рідне, читай – українське!» брали участь колективи районних (міських) бібліотек для дітей області, фахівці сільських бібліотек-філій районних централізованих бібліотечних систем, які надіслали на розгляд журі 31 творчий звіт про проведення заходів патріотичної спрямованості. Діяльність бібліотек нерозривно пов'язана з духовно-моральним, естетичним і патріотичним вихованням. Що б не робила бібліотека, головна її мета — залучення до читання, до рідного слова, до історії і сучасного життя України. Аналіз конкурсних звітів дитячих бібліотек Миколаївської області показав, що фахівці бібліотек сумлінно працюють у даному напрямі, використовуючи сучасні форми і методи бібліотечної діяльності, а саме: тижні патріотичної книги, літературно-музичні вечори, вечори-зустрічі поколінь, мультимедійні лекції з презентаціями, краєзнавчі виставки, пішохідні та віртуальні краєзнавчі екскурсії, уроки патріотизму, години інформації, години-реквієми, вшанування учасників АТО, пізнавальні екскурсії з історії бойової слави, турніри знавців рідного краю, уроки мужності, літературно-музичний щоденник спогадів свідків та учасників Другої світової війни; літературний полігон та багато іншого. Сьогодні соціальне партнерство і проектна діяльність бібліотек дають можливість зробити сучасну бібліотеку соціально значущою організацією. Бібліотеки підкреслюють тісний зв'язок між патріотичним і моральним вихованням, формують у молодій людині повагу до себе й до інших.

За умовами номінації «Усі ми діти твої, Україно!» відбулося проведення конкурсних інтерактивних скайп-зустрічей читачів-дітей Миколаївщини з дітьми з різних куточків України. 15 районних бібліотек, що обслуговують дітей, і 1 сільська бібліотека-філія надіслали свої конкурсні роботи — описи підготовки та проведення скайп-спілкування. Сучасні комп'ютерні технології та Інтернет надали можливість бібліотекам об'єднати дітей, незважаючи на географічні відстані між ними. Було підготовлено та проведено скайп-зустрічі з читачами районних бібліотек Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Запорізької, Івано-Франківської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Одеської, Полтавської, Сумської, Херсонської, Хмельницької областей. Ініціативу про-

ведення скайп-зустрічей найбільш активно підтримали бібліотеки Дніпропетровської та Львівської областей: юні користувачі Сокальської районної бібліотеки для дітей Львівської області підключались до скайп-зв'язку та ділилися своїми уподобаннями 4 рази, а діти-читачі Межівської районної бібліотеки для дітей Дніпропетровської області під час інтерактивного спілкування розповідали про улюблені місця та видатних людей свого краю 5 разів. Основною темою скайп-спілкування було святкування 25-річчя Незалежності України. Під час зустрічей діти-учасники вітали один одного, декламували вірші, проводили різноманітні майстер-класи та ділилися своїми думками, мріями про майбутнє України. Кожен зміг розповісти про свою маленьку Батьківщину, свій навчальний заклад, власні захоплення та улюблені книжки, висловити щире почуття любові до всієї України. На завершення учасники обмінялися побажаннями нових творчих досягнень та запросили одне одного в гості. Отож, онлайн-спілкування дали можливість дітям із різних куточків України познайомитися, подружитися і посприяли формуванню у дітей почуття єдності та любові до рідної землі.

Обласне журі огляду, до складу якого входили представники організаторів огляду, творчих спілок, керівники обласних закладів культури, провідні фахівці бібліотечних установ міста і області, оцінило всі подані конкурсні роботи та визначило переможців у відповідних номінаціях. Переможці були нагороджені дипломами управління культури, національностей та релігій Миколаївської обласної державної адміністрації та символічними подарунками.

Організатори конкурсу вітають усіх переможців, висловлюють щире подяку всім учасникам огляду і бажають їм нових творчих злетів. У кожній дитячій конкурсній роботі відчувається трепетне ставлення до України, всі вони змістовні і дуже гарно оформлені, кожна гідна найвищої похвали і нагороди! А всі бібліотечні звіти, будучи високопрофесійними, доводять, що бібліотечні фахівці Миколаївщини, як і всієї України, надають особливе значення формуванню соціально-активної, духовно-багатої і морально-здорової особистості, яка віддана своїй країні і сприяє її процвітанню.

КАШНИЦЬКИЙ Микита,

дитячий письменник, громадський діяч

Уроки мужества

Каждая книга, как каждый человек имеет свою судьбу. В наше непростое время и у книг судьбы особенные. Хорошее тому подтверждение — книга Никиты Кашницкого «Уроки мужности», увидевшая свет в декабре 2015 года в издательстве «Саммит-книга».

Раньше Никита Кашницкий был известен читателям как автор повести для детей «Пригоди Пухнастика і В'юнка» (2010 год) — замечательной смешной и очень патриотичной сказки о путешествиях двух киевских галчат. С началом войны Кашницкий, имеющий два образования — медицинское и юридическое — вступил в неё и как волонтер, затем как боец ВСУ — сан-инструктор и медик разведывательного подразделения. В те дни у него зародился и замысел новой книги.

Вот как рассказывает об этом он сам: «Всё произошло в начале января 2015 года. Тихий морозный день. Я нахожусь в расположении нашей части, «в глубоком тылу», то есть в целых пятидесяти километрах от условной линии фронта — Северского Донца. Накануне мы приехали с работы — из-под Счастья, потерь у нас нет, и вот теперь счастливые отдыхаем. Звонит телефон. Он не так часто бывает включен, но сейчас выходной, можно говорить. Беру трубку, а там — незнакомый голос: радостный, невероятно доброжелательный, позитивный — настоящий мирный голос. Собеседник представляется — директор киевского издательства «Саммит-книга». И этим мирным голосом он озвучивает деловое предложение: издательство готово напечатать любую мою новую книжку для детей. Любую! Если, конечно, у меня есть подходящая рукопись».

Были у меня подходящие рукописи? Да сколько угодно! Правда, в тот момент я оказался настолько далёк от детских книжек — своих, чужих... словом, мне показалось, что кто-то попросту ошибся номером.

В итоге мы созванивались с издателем несколько раз. Затем встретились в Киеве. Он убедил меня — даже во время войны можно и нужно заниматься литературой. Детской литературой. Сейчас мне

самому странно, почему меня нужно было в этом убеждать. Но тогда...

И я решил — если издавать детскую книгу, только такую, чтобы рассказать в ней о том, что сегодня происходит в Украине. Хотя и понимал: про войну детям написать не смогу — не детская тема. И попытался найти другой формат».

Так появилась книга «Уроки мужності» — небольшой сборник рассказов на историческую тематику. Автор повествует в ней о разных событиях — хрестоматийных и малоизвестных, происходивших в древнем мире и в Украине XIX, XX и XXI веков. Язык книги — образный, живой, яркий. Кажется, только в такой манере и нужно преподавать историю. Первый рассказ — о Фермопильской битве, завершающий — о Майдане. Вот так — от Фермопил до Майдана сквозь тысячелетия не спеша — за руку ведёт Кашницкий своего читателя, чтобы вместе с ним прийти к очень простому и очень важному выводу: «Любов і мужність — нерозривні. Той, хто мріє стати сильним обов'язково мусить навчитися любити.

Ми вміємо любити і любимо.
А значить, ми переможемо!».

Книга нашла своего читателя и критиками была встречена благосклонно. Специалистами Национального педагогического университета им. М. Драгоманова она была рекомендована для учебно-воспитательной работы в процессе дошкольного,

школьного и внешкольного образования. Интересна формулировка в рецензии на книгу: «Твір сприяє зміцненню українського суспільства, зменшенню в ньому ворожнечі та агресії». Тот, кто прочел книгу, должен согласиться: это действительно так. Однако, этим судьба книги не исчерпывается. Напротив, только здесь она и начинается по-настоящему.

Слово автору: «Моими самыми сильными впечатлением от войны были дети, живущие на передовой. Я видел: они так долго находятся на грани жизни и смерти, что привыкли к этому. Их не эвакуируют в принудительном порядке — родители или бабушки с дедушками, как правило, не хотят оставлять свой дом — им некуда (и не на что) бежать. Поэтому многие семьи продолжают находиться в самых горячих зонах АТО, а дети, как и положено детям — ходят в школу.

Иногда это чистый сюрреализм — государственные учреждения в населенном пункте не работают — слишком опасно. Но школы открыты. И дети там учатся.

Потому, как только вышли «Уроки мужності», я обратился к нынешнему министру образования Лилии Гриневич с просьбой помочь мне как писателю провести серию встреч с детьми в АТО, сделав такие встречи по возможности регулярными. И зимой 2016 года получил приглашение от департаментов образования Донецкой и Луганской областей.

Мне повезло. При поддержке чиновников и волонтеров мне удалось побывать во множестве школ в десятке городов. Я двигался с севера на юг, из Луганской области в Донецкую, из «тыла» к передовой, из «спокойных» Северодонецка, Николаевки и Славянска к «горячим» и по-прежнему смертельно опасным Счастью, Авдеевке, Марьянке, Курахову, Попасной.

Книга «Уроки мужності» была только поводом для разговора. Я видел свою задачу в том, чтобы быть с ребятами искренним. Я старался. Не знаю, удалось ли мне произвести нужное впечатление на своих собеседников, но они меня поразили. Они были разными, но в чем-то главном оказались очень похожи. Возможно, война сделала их эмоционально более закрытыми, но она же обнажила их душу. Так часто и казалось — я разговариваю не с детьми, а с их душами — напрямую... Мы обсуждали вещи самые разные, часто очень далекие от войны — говорили о пользе чтения, о необходимости состояться в жизни, стать интересным и нужным для других, об истории — Украины и мира, древней и не очень. И, да, конечно — о любви к своей земле, о силе духа, о мужестве и о предательстве. О том, что мужество спасает всегда, а предательство всегда губит. И о том, что ни один поступок не остается без последствий.

Я старался не навязывать им свои взгляды. Мне хотелось, чтобы к правильным выводам они приходили сами. В конце концов, только так и формируется мировоззрение. Пусть они рассчитывают на нашу помощь, но свою жизнь строят самостоятельно. И я почему-то знаю, что у них все получится.

В итоге я тоже сделал для себя некоторые выводы. Например, вот такие: первое — дети на войне действительно есть. Их здесь очень много. Государство пытается что-то сделать для них, но пока слишком робко. Волонтеры работают намного эффективнее. Но и этих усилий пока недостаточно. В основном эти дети по-прежнему предоставлены сами себе. И войне.

Во-вторых, они прекрасны! Это замечательные девочки и мальчики, чудесные и открытые, с искренними улыбками бросающиеся навстречу каждому, кому они интересны. Да, они выглядят старше своих сверстников, не знавших войны, да, у многих из них глаза смотрят совсем не по-детски. Но у каждого — сердце ребенка, и они так же, как все дети, ждут чуда и верят в добро.

И, наконец — самое важное. Дети ТАМ — наша главная опора. Надежда на то, что восток Украины выстоит в борьбе со злом и вернется к нормальной жизни. Потому что детское сердце видит и понимает происходящее совсем не так, как взрослое — циничное и уставшее. Каким бы вирусом сепаратизма, возможно, не были заражены их родители, дети в этом не похожи на них. Они нервами и кожей чувствуют, что хорошо и что плохо, где правда, а где ложь.

Разговаривая с ними, отвечая на их вопросы, я каждый раз пытался понять, что мы все сейчас можем для них сделать. И вот к чему пришёл: самое главное — про них просто не забывать. Знать, что они живут здесь — рядом с нами. Помнить про их боль. И отдавать должное их мужеству. Это они для нас сегодня — урок мужества. Урок, который мы обязаны выучить».

САЧИНСЬКА Ольга,

завідувач інформаційно-бібліографічного відділу
Львівської обласної бібліотеки для дітей

Книжкова виставка

як подія

Книжкова виставка – це завжди творчість, саме вона є засобом розкриття інформаційних ресурсів бібліотеки, її візитною карткою. Виставки документів завжди були найбільш розповсюдженою формою популяризації літератури. Як напрям бібліотечно-інформаційної діяльності книжкові виставки з'явилися ще в середині XIX століття.

Сьогодні книжкові виставки є в кожній бібліотеці і стали настільки традиційною формою, що кожен бібліотекар володіє методикою її оформлення. Втім, нова книжкова виставка не завжди стає подією в житті бібліотеки і дуже часто, на жаль, сприймається користувачами просто як частина інтер'єру.

Як же зробити традиційні для бібліотеки книжкові виставки цікавими для читачів? Якими вони мають бути? Як сформувати і оформити книжково-ілюстративну експозицію, щоб розкрити фонди бібліотеки? Ці питання все частіше ставлять собі бібліотекарі-практики. Наші методичні поради – для них.

Для початку пригадаємо класичне визначення книжкової виставки.

КНИЖКОВА ВИСТАВКА – це публічна демонстрація спеціально підібраних і систематизованих творів друку та інших носіїв інформації, що рекомендовані користувачам бібліотеки для огляду і ознайомлення.

МЕТА І ЗАВДАННЯ КНИЖКОВОЇ ВИСТАВКИ – максимально розкрити фонди бібліотеки, повернути до них увагу користувачів, а також надати найбільше інформації з тієї чи іншої теми. Під час підготовки книжкової виставки найголовніше – визначити її **ЦІЛЬОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ**, тобто добре продумати, з якою метою і для якої категорії користувачів ми її створюємо.

КЛАСИФІКАЦІЯ ВИСТАВОК:

- виставки нових надходжень;
- ретроспективні виставки;
- тематичні (галузеві та універсальні);
- виставки до знаменних і пам'ятних дат;
- тематичні виставки соціальної проблематики;
- краєзнавчі виставки;
- персональні виставки;
- виставки, пов'язані з проведенням дозвілля, захопленнями, самодіяльною творчістю користувачів;
- виставки, пов'язані з рекламою бібліотеки та бібліотечних послуг.

Існують основні вимоги, які є обов'язковими для підготовки та організації книжкових виставок.

КОМФОРТНІСТЬ – це сукупність зручностей, які забезпечують комфортні умови роботи з книгою і водночас відпочинок читача. Тут враховуються і зручне розміщення книжок на виставці, і додаткове освітлення, якщо потрібно. Для читача важливо створити також психологічний комфорт для роботи з виставкою, тобто можливість познайомитися з книгами у спокійній обстановці.

НАОЧНІСТЬ – у практичній роботі бібліотек наочність часто трактується як те, що можна побачити. Насправді принцип наочності полягає в тому, щоб показати користувачеві наявність документа у фонді і переконати у його доступності. Треба пам'ятати, що зміст книги можна розкрити за допомогою різноманітних експозиційних засобів, тобто проілюструвати і прокоментувати.

Обкладинка, титульний лист або розворот книги можуть бути першим зоровим сигналом сприйняття і пізнання. Крім цього, шрифт, формат, характер ілюстрацій, загальна конструкція книги виступають як ознаки певного часу.

ДОСТУПНІСТЬ – полягає в тому, щоб користувачам надати можливість вивчення змісту запропонованих документів. Доступність книжкових виставок вважається вираженням поваги, довіри до читача, у зв'язку з чим велика кількість виставок вітринного типу (скляні вітрини) у публічних бібліотеках не можуть вважатися виправданими.

ОПЕРАТИВНІСТЬ – сприймається двояко. Полягає в оперативному відображенні (нового документа, нової партії книг, актуальної теми чи проблеми).

Оформлення книжкової виставки:

корисні поради

Кожна виставка починається з назви, яка має викликати зацікавленість у читача, здивувати його, стати сюрпризом. У назві цінується гостре влучне слово, оригінальна думка, несподіване рішення, лаконічність. При цьому потрібно враховувати, що добре запам'ятовується назва з трьох-п'яти слів. При підборі назви слід уникати штампів і традиційних формулювань. Важливим аспектом експозиції є звернення до читачів. Воно може бути різним, але обов'язково цікавим, простим і зрозумілим користувачам.

КОЛЬОРОВЕ РІШЕННЯ ВИСТАВКИ. При оформленні виставки бажано використовувати не більше двох-трьох кольорів. Виставка має приваблювати своєю яскравістю і образністю, але не дратувати крикливістю та строкатістю. У багатокольорних композиціях випадкові кольори можуть викликати неспокій і порушення єдності композиції. Виняток становлять виставки, де строкатість виправдана назвою («Різнокольорні сторінки», «Строкаті фантазії», «Новорічний калейдоскоп», «Весела мозаїка»). Існують три основні кольори: червоний, синій, жовтий і додаткові: зелений, помаранчевий, фіолетовий, які слугують для виділення основних кольорів. Найвіддаліше поєднуються: білий на синьому, червоному та зеленому; добре виглядають чорний із жовтим, золотим, срібним, помаранчевим; варто використовувати контрастні кольори, які взаємно підсилюють один одного. Колір може створити певний настрій. Відомо, що зелений і синій кольори заспокоюють, червоний і жовтий – збуджують, темно-фіолетовий – пригноблює.

При виборі кольорів для виставки необхідно враховувати інтер'єр приміщення (стіни, підлогу, меблі, штори, світильники тощо).

Дуже важливо при оформленні виставки правильно підібрати **шрифт** для заголовка і розділів.

Шрифт є істотним елементом стилю і має відповідати змісту виставки. Наприклад, якщо виставка присвячена історії України, писемності або усній народній творчості (казкам, прислів'ям, приказкам, загадкам), то краще заголовок написати шрифтом, стилізованим під старослов'янський. Якщо виставка пропонує матеріал про Середньовіччя, про феодалів, про лицарів, то можна для її оформлення вибрати готичний шрифт. На виставці про війну буде доречний строгий рубаний шрифт, а на виставках, присвячених поезії або жанру любовного роману, — легкий вензельний.

Характерною особливістю сучасного дизайну книжкової виставки є використання «не бібліотечних матеріалів». Залежно від мети книжкової експозиції для поглиблення змісту представленної літератури, оригінальності, побудови і викладу матеріалів, бібліотекарі використовують в оформленні ілюстрації, малюнки, фотографії, композиції з квітів, предмети побуту, дитячі іграшки, карти, афіші, репродукції картин, ка-

лендарі, листівки, символіку, драпірування, вироби з глини, пластиліну, айс-стопери.

АЙС-СТОПЕРИ – елементи, що відразу впадають в очі, повз які важко пройти. Айс-стопером може бути оригінальний (краще, короткий – не більше чотирьох-пяти слів) заголовок, який зупинить погляд. Виразними айс-стоперами є предметні аксесуари (натуральні речі, деталі, макети, муляжі), що сприяють розвитку абстрактного мислення читачів, допомагають кращому розкриттю теми виставки, її ідей та образів.

Крім традиційних бібліотечних меблів: виставкових стелажів, столів і вітрин, книжкову виставку можна оформити і у незвичному місці, напри-

клад, на ... драбині, яка дуже часто використовується у бібліотеці як засіб для діставання книг із верхніх полицок чи як інструмент для проведення ремонтних робіт. Якщо на сходинках драбини розмістити книги чи журнали, ми отримаємо досить компактну і привабливу виставку, яку ще й до того можна швидко розібрати і організувати в іншому місці.

Книжкові виставки від А до Я, або Форми виставкової роботи

ВИСТАВКА-КРОСВОРД – передбачає кросворд до теми виставки і літературу, де можна знайти відповіді на запитання. Доповнює виставку яскраве звернення до користувачів із запрошенням розгадати кросворд.

ВИСТАВКА-ВІКТОРИНА – передбачає запитання до вікторини і літературу, яка допоможе користувачеві дати відповідь на них. Доповнює виставку звернення до користувачів із запрошенням до участі у вікторині.

ВИСТАВКА-ГРА – окрім книжечок на виставці, пропонуються цікаві ігри та кросворди для маленьких читачів.

ВИСТАВКА-ДИСПУТ/ДИСКУСІЯ/ПОЛЕМІКА – передбачає вибір цікавої для користувачів теми, різні погляди на цю тему, звернення до користувачів, у якому запропоновано взяти участь в обговоренні, висловити свою думку, поділитися враженнями.

ВИСТАВКА ОДНОГО ЖАНРУ – представляє книги одного жанру: фантастичної літератури, детективів, авантюрного, історичного романів.

ВИСТАВКА-ЕКСКАРСІЯ/ПОДОРОЖ – виставка із «зупинками», яка курсує станціями-розділками, побудована і оформлена у вигляді екскурсії (краєзнавча, країнознавча екскурсія).

ВИСТАВКА-РЕКОМЕНДАЦІЯ – для прикладу, програми літнього читання (5-9 класи).

ВИСТАВКА НЕЗВИЧНИХ КНИГ – «Най, най, най...», книги згрупувати за номінаціями: «Найстаріша книга бібліотеки», «Найкумедніша», «Наймудріша», «Найстрашніша», «Найзагадковіша»; кожную книгу можна виділити яскравим ярличком із назвою виставкової номінації.

ВИСТАВКА-СЮРПРИЗ – на полицях розмістити обгорнуті у папір книги з певним номером, читач має вибрати для читання книгу, а розкрити **СЮРПРИЗ МОЖНА ТІЛЬКИ ВДОМА.**

ВИСТАВКА-СИТУАЦІЯ – читачам можна запропонувати самостійно вибрати і поставити на виставку книги у відповідності із запропонованою ситуацією: «Цю книжку я візьму...» в космічну подорож, на безлюдний острів, залишу своїм нащадкам.

ВИСТАВКА-ХОБІ — виставка аматорської творчості читачів, бібліотекарів, мешканців міста чи села; доповнюється виробами, виготовленими власноруч.

ВИСТАВКА-КАЗКА — доцільно використати ілюстрацію сюжету казки, доповнити ліпленням з пластиліну казкових героїв, малюнками читачів.

ВИСТАВКА КНИЖКОВИХ ІЛЮСТРАЦІЙ — демонструє розкриті ілюстровані книги з будь-якої теми, але акцент робиться на ілюстрації. Будуть цікавими виставки ілюстрацій одного художника, до книг одного жанру.

ВИСТАВКА-ІКЕБАНА — на виставці представляються книги з цієї тематики. Обов'язково мають бути композиції з квітів.

ВИСТАВКА-ПОРАДА — на виставці розміщуються книги чи статті, які описують, підказують, радять із певного питання («Як розвинути пам'ять» або «Як розвинути техніку швидкого читання», увагу тощо).

ВИСТАВКА-ВЕРНІСАЖ передбачає демонстрацію картин або репродукцій, яка супроводжується експозицією літератури про художників-авторів представлених творів, про їхнє життя, творчість та напрями у мистецтві.

Експрес-виставка — оперативна виставка з актуальної теми, книги, статті, цікавої публікації, можна організувати одразу після їх видання.

Виставка-імпульс спонукає до дії і починається словами «Зупинися», «Це цікаво», «Це для тебе» та ін. Представлені матеріали мають носити емоційний, яскравий характер.

ВИСТАВКА-«ІМЕНА» — це може бути цикл виставок, який доречно організувати до ювілейних дат, днів народження та днів ангела: «Ганна», «Володимир», «Ольга» та ін. Їхня мета — познайомити користувачів з історичними постатями, поетами, письменниками, літературними і біблійними героями, які мали такі імена. Такі виставки можуть бути також присвячені найпопулярнішим іменам читачів, які найчастіше зустрічаються у читацьких формулярах.

Популярні в бібліотеках **ВИСТАВКИ ОДНІЄЇ КНИГИ ЧИ СТАТТІ**. Увагу користувачів приверне незвична, нетрадиційна форма розміщення літератури. Вся експозиція має концентруватися навколо однієї книги — **КНИГИ-ПРИМАНКИ**. Ця книга є центром експозиції і має знаходитися

на підставці або обрамлена яскравою рамкою чи іншими аксесуарами. Поряд із нею доцільно розмістити довідково-бібліографічний нарис про видання (автора, його твори). Навколо цих експонатів можна розташувати інші матеріали (енциклопедії, довідники, посібники, нариси, альманахи, фотоальбоми, художні та публіцистичні твори (за розділами та темами).

Виставка-реклама в практиці роботи бібліотек навчальних закладів, зазвичай, покликана популяризувати сферу діяльності свого закладу. Наприклад, День бібліотечного працівника, педагога, працівника сільського господарства та ін. Виставка-реквієм оформлюється для вшанування пам'яті та днів скорботи.

Виставка-презентація — це може бути виставка нової книги, журналу або газети, яка розкриває зміст видання, рубрики, тематику представлених творів. Наприклад, «Знайомтесь: новий підручник».

ВИСТАВКА-ПОРТРЕТ може бути присвячена письменнику або видатній особі. Тут використовується ілюстративний матеріал, фотографії, предмети, які розкривають яскраві сторони героя виставки.

ВИСТАВКА-ІНСТАЛЯЦІЯ — виставка, яка представляє собою просторову композицію, створену з різноманітних елементів: книг, журналів, побутових предметів, промислових виробів та матеріалів, природних об'єктів, фрагментів текстової й візуальної інформації.

Відомо, що сучасна книжкова виставка повинна бути яскравою і привабливою, мати цікаву тему та форму, бути структурованою, оригінальною та стильною за художнім оформленням, доповненою атрибутикою, але чи не найголовніше, поряд із книжковим наповненням мати інтерактивний елемент. Дуже добре, коли виставка дає користувачу можливість відчувати свою причетність, «доторкнутися» до теми.

Інтерактивність (від англ. interaction — «взаємодія») — поняття, яке розкриває характер і ступінь взаємодії між об'єктами. **ІНТЕРАКТИВНА ВИСТАВКА** — це коли учасники виставки можуть не тільки дивитися на об'єкти, але і здійснювати з ними певні дії, тобто взаємодіяти через різні форми роботи: відгуки, вікторини, кросворди, рейтинги, опитування, малюнки, загадки, елементи гри, бесіди, масові заходи.

Час віртуальних виставок *настає*

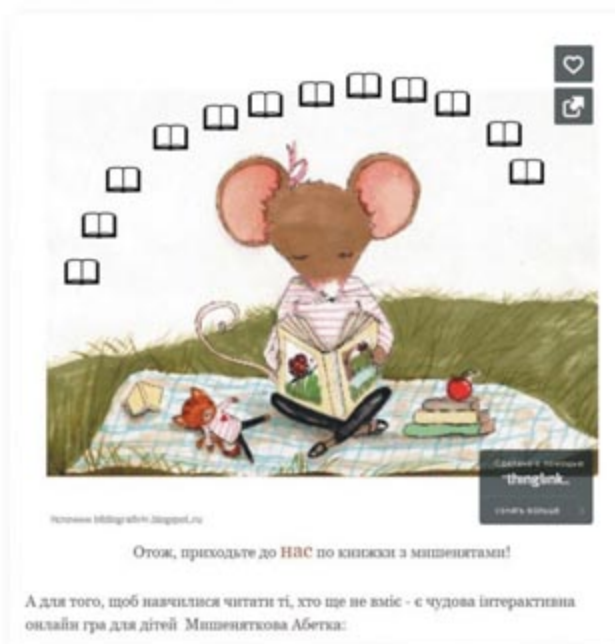
З розвитком Інтернету до бібліотек «прийшла» нова категорія користувачів — віртуальних. Розвиваючи дистанційний доступ до джерел інформації, бібліотеки створюють віртуальні простори, на яких успішно функціонують традиційні бібліотечні технології. Віртуальна виставка — це

можливість у будь-який момент часу при наявності мережі Інтернет, удень або вночі, не залишаючи затишного домашнього крісла або свого робочого місця, стати користувачем бібліотеки і відвідати віртуальну книжкову виставку.

ВІРТУАЛЬНА КНИЖКОВА ВИСТАВКА — це публічна демонстрація в мережі Інтернет за допомогою веб-технологій віртуальних образів спеціально підібраних і систематизованих творів друку та інших носіїв інформації, а також загальнодоступних електронних ресурсів, що рекомендуються відділеним користувачам бібліотеки для огляду, ознайомлення і використання. Виставка допускає віртуальну презентацію видань, що розкриває їхній зміст, а також доступ до матеріалів бібліографічного, фактографічного, енциклопедичного характеру, які існують в електронному вигляді і доступні в мережі Інтернет.

До переваг створення віртуальних виставок як форми бібліотечного обслуговування належать: можливість індивідуальної самостійної роботи читача з поданими матеріалами, нетрадиційне подання, наочність, структурування матеріалу. Віртуальна бібліотечна виставка зазвичай розміщується на сайті бібліотеки. До електронних виставок правомірно ставити такі ж вимоги, що й до традиційних. Головною перевагою невіртуальної виставки друкованих видань є можливість не тільки отримати зорове враження від демонстрації книг (буває, що й оформлення обкладинки в символічному вигляді виражає основну ідею книги), а ознайомитися з їхнім змістом, передмовою, зробити попередню оцінку. На віртуальних виставках активно використовується ілюстративний матеріал (портрет, малюнок та ін.), повні тексти окремих творів, звукозапис, відеоряд – усе це дає змогу зробити виставки більш інформативними, передати дух епохи.

Наразі на сайті Львівської обласної бібліотеки для дітей представлено віртуальні виставки, створені за допомогою сервісів Prezi та Thinglink: «Нові книжечки для наймолодших», «Як заприятелювати з мишеням», «Хто з видатних письменників побував у Львові?».

Пропоную ознайомитися з найбільш вдалим за формою, змістом та художнім оформленням книжковими виставками Львівської обласної бібліотеки для дітей.

«У МОРСЬКІЙ СТИХІЇ ЖУЛЯ ВЕРНА» — виставка-пригода вдалася «одразу в двох аспектах»: і продуманим розкриттям творчості письменника і надзвичайним оформленням. Дивлячись на неї, немов «занурюєшся» у неспокійні морські хвилі, з яких вириваються красені вітрильники, фрегати, яких принесли у бібліотеку читачі.

До 215-ліття виходу в світ «Енеїди» І. Котляревського була присвячена виставка «...ТО ІВАН КОТЛЯРЕВСЬКИЙ СМІЄТЬСЯ!». Це виставка однієї книги, на якій читач міг побачити одразу 26 видань цього твору, які є у фонді бібліотеки, а також коментарі видатних людей про надзвичайне значення виходу в світ «Енеїди» для української культури.

Кілька років поспіль бібліотекарі збирали матеріали про цензуру, до чого спонукали запити читачів-поліграфістів. Так зародилась ідея виставки «ІЗ ГРИФОМ «ЗАБОРОНЕНО». Своїм зверненням (на вогнищі), своїм оформленням, кожною книжкою виставка «кричала» про абсурдність, несправедливість цензури та про заборону дитячих книг. Неодноразово біля виставки проводилися масові заходи на цю ж тему.

«ДУХ СВОБОДИ» — філософська виставка-роздум про свободу, адже серед усіх земних благ вона, свобода, займає особливе місце. Ми постійно прагнемо її, спрямовуємо на неї свої погляди, боремося за неї, навіть готові віддати за неї життя... Виставка спонукає до роздумів і підводить до думки, що свобода, як щастя – тобто те, чого ніколи не буває у чистому вигляді. Що свобода кожного з нас закінчується там, де починається свобода іншого.

Книжкова виставка-подорож «ЛІТЕРАТУРНІ АДРЕСИ ЛЬВОВА» запрошувала читачів на прогулянку чарівними вуличками міста та зупинитися хоча б біля кількох будинків, що пам'ятають своїх господарів – відомих письменників, у яких автори колись мешкали. І це все було зроблено у 3D-форматі.

Слова ніжності і любові, зібрані на романтичній книжковій виставці «СЛОВА КОХАННЯ ВІД КЛАСИКІВ», промовляють до нас герої найвідоміших романів світового письменства. Тут представлені головні героїні цих творів, одягнені згідно моди конкретної епохи, конкретного десятиліття. Адже кохання та мода – це вічне. Колекцію своїх неперевершених ляльок люб'язно надала працівник бібліотеки.

Виставка автопортретів Т. Шевченка «**ЦЕЙ ПОВЕН СИЛИ ПОГЛЯД**», присвячена 200-літтю поета, вийшла надзвичайно світлою та святковою. На виставці представлено лише сім автопортретів та поєднано їх із віршами лауреата Національної премії ім. Т.Г. Шевченка Романа Лубківського та київського художника Адлера Короліва. Отож, кожен конкретний автопортрет був оспіваний двома авторами. Впродовж усіх Шевченківських святкувань біля виставки проводилися заходи. Читачі захоплено слухали, як майстерно описано те, що Т. Шевченко намалював півтора століття тому. Слід зазначити, що ця виставка мала успіх не тільки у Львові, але й у бібліотеках Львівської області, бо вона стала пересувною.

Найколіоритнішою була книжково-ілюстративна виставка «**ПЕТРИКІВКА – ВІЗИТІВКА УКРАЇНИ**». Вона представляла українське народне малярство, яке походить із села Петриківка, що на Дніпропетровщині. Окрім гарних мистецьких книг, для її оформлення використали справжні декоративні тарелі. Родзинкою цієї виставки були 26 старовинних листівок зі зразками петриківського розпису. Продовженням цієї яскравої виставки став вернісаж із писаними торбами (у тому ж стилі), які були виготовлені на замовлення бібліотекарів та читачів майстринею Анною Данилишин.

Книжкова виставка «**І СМІХ, І СЛЪОЗИ**» умістила всі жанри нашого життя, віддзеркалені у літературі: комедію, трагедію, драму, мелодраму... Доповнювала виставку театральна тумба з афішами спектаклів, програмками до вистав, буклетами, запрошеннями і т. д. Виставка книг та театральна тумба виглядали як єдине ціле, що неабияк привертало увагу читачів.

До Всесвітнього дня поезії була оформлена по-весняному сонячна виставка: «**ПОЕТИЧНИЙ ТРИПТИХ**». «Вірші-квіти», «вірші-рани», «вірші-каторжани» — саме так були розміщені поетичні збірки: від інтимної лірики до віршів-ран, якими «вибухнули» Майдан, а потім АТО. У часі із Всесвітнім днем поезії співпала ще одна дата – ювілей великої поетеси ХХ ст. Ліни Костенко. Щоб підкреслити велич таланту, гостроту думки, актуальність та влучність слова поетеси, було оформлено виставку її афоризмів «**Ось ця строфа, нарешті, досконала**». У день народження Л. Костенко біля книжкової виставки провели марафон читання поезії ювілярки – впродовж трьох годин безперервно читали вірші усі охочі: і діти, і дорослі, і наші читачі, і зовсім незнайомі люди, які дізналися про акцію у соцмережах. Свій улюблений вірш або рядок із нього записували у саморобну книжечку «Мій улюблений рядок Ліни Костенко», яку після закінчення акції розмістили на виставці.

Новою за формою стала виставка «**БОЖИЙ ПАС-ТИР, ЩО ТВОРИВ НАЦІЮ**» — до 150-річчя митрополита Андрія Шептицького. Щоб донести до читача усю велич та багатогранність постаті митрополита та привернути увагу до його жертвовного життя – виставку розташували на стіні. Книги підвісили на стінах, звідки їх можна було зняти без зусиль. Увесь текстовий матеріал зосереджувався на прямокутних аркушах і акцент – на його діяльності як мецената, економіста, громадського діяча. До 70-річчя написання твору «Пеппі Довгапанчоха» Астрід Ліндгрєн на абонементі 5-9 класів діяла інтерактивна виставка «**НА УРОДИНИ ДО ПЕППІ**». Читачі мали змогу побачити не тільки усі видання повісті, наявні у фонді бібліотеки, а й поспілкуватися з веселою, дотепною, невгамовною Пеппі — акторкою Першого українського театру для дітей та юнацтва.

ГОРБЕНКО Наталія,

провідний бібліотекар
відділу документів іноземними мовами НБУ для дітей

Інтерактивні книжкові виставки у НБУ для дітей

Незважаючи на досить нелегкі часи в нашій державі, дедалі більше з'являється нових креативних видавництв, які швидко розширюють свій книжковий асортимент. Саме поняття «сучасної дитячої книги» змінюється. Ще два десятиліття тому ми не могли собі й уявити, що книги можуть бути такими різними: за змістом, формою, наповненням тощо.

Сьогодні великим попитом користуються інтерактивні книжки, книги pop-up або 3D, книжки-іграшки, вімельбухи та «живі книги», які завдяки спеціальним додаткам можуть говорити, а малюнки в ній – оживати. Раніше про таке можна було б лише мріяти. І всі ці чудові книжки для того, щоб уже змалечку долучити дитину до читання, адже сучасні пристрої та гаджети, на жаль, цікавлять юних користувачів більше, ніж книга. Ось і вдаються видавництва до усіляких методів: друкують книги переважно на якісному папері, долучають

до співпраці сучасних художників-ілюстраторів, влаштовують незвичні презентації тощо.

Для формування позитивного іміджу кожна бібліотека прагне максимально розкрити зміст своїх документних ресурсів для користувачів. Якщо сучасні гарно оздоблені книги користуються великим попитом, то старі книжки потихеньку починають «припадати пилом». І щоб цього не сталося, бібліотекарі вдаються до різних методів популяризації книги: влаштовують читачам зустрічі з авторами, ілюстраторами, акторами, митцями; проводять голосні читання, квести, вікторини, майстер-класи; і звичайно дієвим засобом впливу на формування читацької уваги залишається книжкова виставка.

Однозначно, сучасна книжкова виставка має бути яскравою і привабливою, оригінальною та стильною, доповненою атрибутикою, але чи не найголовніше, поруч із книжковим наповненням, мати ще й інтерактивний елемент. Пошук нових підходів до організації виставки — найбільш поширена сучасна тенденція в бібліотечній діяльності, пов'язана із формуванням позитивного іміджу бібліотеки. І якщо виставка не є статичною, а дає можливість відчутти свою причетність, «доторкнутися» до теми, то можна бути певним, що користувач бібліотеки не залишиться байдужим і захоче, як мінімум, взяти запропоновану книжку до рук.

Книжкові виставки бувають різні, а зупинитися хотілося б саме на інтерактивних. За визначенням «Вікіпедії» **інтерактивність** — це поняття, яке розкриває характер і ступінь взаємодії між об'єктами. **Елементами інтерактивності** є всі елементи взаємодіючої системи, за допомогою яких відбувається взаємодія з користувачем. У нашому випадку, це взаємодія бібліотеки із читачем через різні форми роботи.

Аналізуючи інтерактивні книжкові виставки, що останнім часом експонувалися у Національній бібліотеці України для дітей, хотілося б поділитися власним досвідом і розглянути, найбільш вдалі, на мій погляд, виставки.

Вже декілька років поспіль відділ документів іноземними мовами здійснює програму з полікультурного виховання «Тиждень однієї країни» під назвою «Культурне намисто світу». Мета такого «Тижня» — розкрити культуру одного народу світу з усіх площин і книжкова виставка є прекрасним доповненням до нього. Кожна така виставка унікальна, адже на ній представлені книги мовою оригіналу, не тільки художні, а й навчальні.

А родзинкою виставки стають чудові сувеніри із власної колекції бібліотекарів, привезені з тої чи іншої країни. Інтерактивність такої виставки полягає у тому, що кожний бажаючий може доторкнутися до предметів і відчутти їхню надзвичайну енергетику. Важливо, що наші відвідувачі мають унікальну можливість почути, як в оригіналі звучить мова певної країни. Адже під час «Тижня однієї країни» представники посольств

або культурних центрів читають представлені на виставці книги своєю рідною мовою.

Сучасні діти не дуже люблять читати художні твори, навіть ті, що вивчаються за шкільною програмою, здебільшого віддаючи перевагу хрестоматійним виданням. Тому завдання бібліотекаря, долучити до читання якомога більше користувачів, навчити їх по-справжньому любити книгу і отримувати від читання естетичне задоволення. Часто в бібліотеках експонуються виставки, присвячені річниці певного письменника. Книжки мають бути виставлені на стенді так, щоб у відвідувачів виникло бажання негайно взяти їх до рук і прочитати.

Наведу декілька прикладів.

Виставка «Чарівний світ Беатріс Поттер», присвячена 150-річчю від дня народження англійської

художниці-ілюстратора, письменниці-казкарки. Особливістю представленої книжкової виставки були книжки-мініатюри, які дуже подобаються дітям. Окрасою виставки стали чарівні кролики та інші персонажі із казок письменниці. Усі бажаючі мали можливість переглянути книги та придумати свою власну казкову історію. Великою популярністю користувалася інтерактивна книжкова виставка «Платформа ¾», присвячена 50-річчю від дня народження англійської письменниці Джоан Кетлінг Роулінг та серії книг про Гаррі Поттера. Юні читачі мали змогу ознайомитися з книгами українською, англійською мовами, а також із відео-, аудіодисками про Гаррі Поттера та різними тематичними дрібничками, які прикрашали виставку. Справжні «поттеріанці» мали чудову можливість взяти участь у цікавій вікторині, яка проходила у три етапи і дуже захопила дітей. Слід відзначити, що ця виставка викликала неабияку зацікавленість у наших відвідувачів і спонукала їх до читання книг Д. Роулінг не тільки українською, а й англійською мовою.

У відділі довідково-інформаційного обслуговування також постійно діють інтерактивні виставки. Виставка «У руках майстрів народжується диво», присвячена народним ремеслам України. Включає в себе ігрові матеріали, такі як: чайнворд, тест, легенди, цікаві факти. Прикрашають виставку вироби зі скла, зібрані із власної колекції бібліотекарів. У міжнародний рік зернобобових (2016 рік) у відділі встановили інформаційно-інтерактивну

виставку «Парад зернобобових культур» з елементами декору, живопису, різноманітних предметів, фотографій та побутових сценочок із життя українців. Інформація про боби, горох, квасоллю та більш екзотичні зернобобові культури — маш, нут, мунг тощо; рецепти, книга-казка з пазлами, загадки, міфологія, народна медицина — і все це про бобові культури... Однак, хоч би якою була книжкова виставка, не варто забувати, що в центрі уваги все ж повинна залишатися книга, а вся атрибутика є лише її доповненням. Головне завдання виставки — пред-

ставити книги та інші види документів. Гарне оформлення, різні матеріали і аксесуари — це не мета, а лише засіб, що допомагає вирішити поставлену задачу. Тому вони повинні не затінити книгу, а навпаки, привернути до неї увагу. Виставка відділу обслуговування дітей дошкільного та молодшого віку НБУ для дітей «Книжковий дощик» взагалі живе своїм окремим життям.

Наші юні відвідувачі не просто закохалися в неї по «самі вуха», а й надали їй нову функцію. Вже тривалий час наші активісти не лише знімають з неї найхитовіші книжки, а й підвішують уже прочитані, щоб порекомендувати їх іншим — так і спілкуються між собою.

Ще одна цікава виставка має назву «БібліоЕксперти радять».

Унікальність виставки полягає в тому, що наші «зіркові читачі» (це ті діти, які найбільше читають протягом року) мають ексклюзивне право не тільки рекомендувати, а й оцінювати книгу за 5-бальною системою. Одна книжка може мати декілька оцінок. Завдяки цьому оцінюванню письменники, які досить часто відвідують бібліотеку, мають змогу побачити рейтингову оцінку своїх творів.

У відділі обслуговування дітей середнього і старшого віку та організаторів дитячого читання популярною була виставка «Книжкові ворожіння».

На виставці поміж представлених популярних сучасних та класичних творів вітчизняних та зарубіжних письменників — папуга із чарівним капелюшком, який передбачає майбутнє і розкриває таємниці. У його капелюшку знаходилися «записки-віщунки», як ось ця, наприклад: «Якщо ти прочитаєш книгу Роланда Даля «Чарлі та шоколадна фабрика», то весь наступний рік будеш «в шоколаді»...»).

Сподіваюся, що комусь стане у нагоді наш практичний досвід, наші ідеї. Адже інтерактивна книжкова виставка може бути гарним доповненням до інших форм роботи з книгою та заохоченням дитини до читання. Додаймо лише фантазії, креативу і, головне, бажання, бажання покращити майбутнє нашої держави. Адже нація, що читає, може змінити країну!

ЧЕРНІЄНКО Юлія,

головний бібліотекар відділу обслуговування читачів-учнів 5-9 класів
Херсонської обласної бібліотеки для дітей ім. Дніпрової Чайки

Майбутнє туристичної Херсонщини в надійних руках

Навесні 2016 року у Херсонській області стартував інноваційний проект для учнівської молоді із символічною назвою «Обласний профіквест «В долонях степу і Дніпра». Його організаторами стали Херсонський обласний центр зайнятості, управління культури Херсонської обласної державної адміністрації, управління освіти, науки та молоді Херсонської обласної державної адміністрації, департамент зовнішньоекономічної діяльності, туризму та курортів Херсонської обласної державної адміністрації, департамент з питань внутрішньої та інформаційної політики Херсонської обласної державної адміністрації, Херсонська обласна бібліотека для дітей імені Дніпрової Чайки та Херсонське обласне відділення Спілки сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні.

На підтримку проекту була розгорнута широка PR-кампанія, зокрема проведено круглий стіл за участю організаторів-партнерів та прес-конференцію для місцевих і регіональних ЗМІ (детально – за посиланнями: <http://khoda.gov.ua/v-oblasti-prezentovali-innovacijnij-proekt-dlya-uchnivsko%D1%97-molodi-oblasnij-profikvest-v-dolonyax-stepu-i-dnipra/>, <http://ipc.org.ua/novy-j-turisticheskij-marshrut-po-hersonshine-ot-prodvinuty-h-shkol-nikov/>).

У квітні із зацікавлених та творчих старшокласників було сформовано двадцять команд (по одній у кожному районі області й у містах Херсоні та Новій Каховці): усього 200 учасників-восьмикласників. А вже 12 травня після урочистого святкового відкриття проекту учнівська молодь відвідала серію майстер-класів, тренінгів та бібліографічних оглядів, на яких під керівництвом досвідчених спеціалістів дізналася про історію та природні багатства краю, про інформаційні джерела, завдяки яким можна поглибити знання про Херсонщину.

«Профіквестівці» завзято взялися за виконання квестового завдання: щонайкраще дослідити рідну місцевість, а потім через цікаву презентацію зробити її привабливою для туристів і цим самим долучитися до майбутнього розквіту свого краю. Перш ніж вирушити у польові дослідження, восьмикласники пройшли спеціальну підготовку: прослухали курс дистанційних лекцій через сервіс відеоконференцій та наживо поспілкувалися із місцевими фахівцями з питань краєзнавства і туризму. Зокрема підлітки дізналися, як складати туристичні мапи та путівники, аби вони були водночас і змістовними, і лаконічними, а також ними було зручно користуватися. Ці знання були вельми доречними, адже кожна команда отримала відповідальні завдання: розробити туристичний маршрут і укласти за ним путівник у формі веб-сторінки на блозі проекту, до якого увійдуть як тексти рекламного характеру, так і візуально-мультимедійне наповнення (фотографії, відео тощо), а також здійснити у своєму районі ефективну PR-кампанію власного екскурсійного маршруту та його туристичних об'єктів. У рамках проекту в Херсонській обласній бібліотеці для дітей ім. Дніпрової Чайки та книгозбірнях районів оновлено краєзнавчі куточки, сформовано виставки, де розміщено друківані та наочні матеріали про таврійський край у цілому та близьку для учасників кожної команди

місцинку і якими скористаються підлітки при дослідженні власних туристичних маршрутів. Найгарячішою порою для юних піарників краю та їхніх керівників стало літо, адже вони мали встигнути не лише визначити туристично-привабливі об'єкти дослідження та скласти туристично-екскурсійні маршрути по районах і містах, зібрати і вивчити фактографічний матеріал, але й, завдяки виїзним експедиціям, безпосередньо відвідати всі визначні пам'ятки, сфотографувати та зафіксувати їх.

Особливо популярними під час літніх ваканій стали походи – як одноденні, так і з ночівлею, завдяки яким учасники проекту «спробували на собі» всі переваги обраного маршруту. Підлітки із Нижньосірогозького району відкривали таємниці кургану Огуз, а команда із Каховщини здійснила похід до Любимівського городища, де дослідила пізньоскіфську культуру і навіть знайшла рештки давнього посуду. «Юні орли» з Бериславщини відвідали старовинну фортецю і разом із тим пам'ятку козацької слави Кизи-Кермен, «Веселі туристи» із Чаплинки рушили степовим краєм через Лемурійське «рожеве» озеро до Сиваша. Скадовчани спочатку розробили, а потім пройшли туристичним маршрутом від селища Лазурного вздовж Устричного озера та Софіївського гирла через косу Левкіна до коси Глибокої і мису Джарилгач. Результатом їхньої праці

стала чудова відеоподорож, з якою можна ознайомитися на блозі проекту. Охоче консультував цю команду член Національної спілки краєзнавців, член Національної спілки журналістів, автор трьох десятків книг про Скадовський район Олег Лиховид.

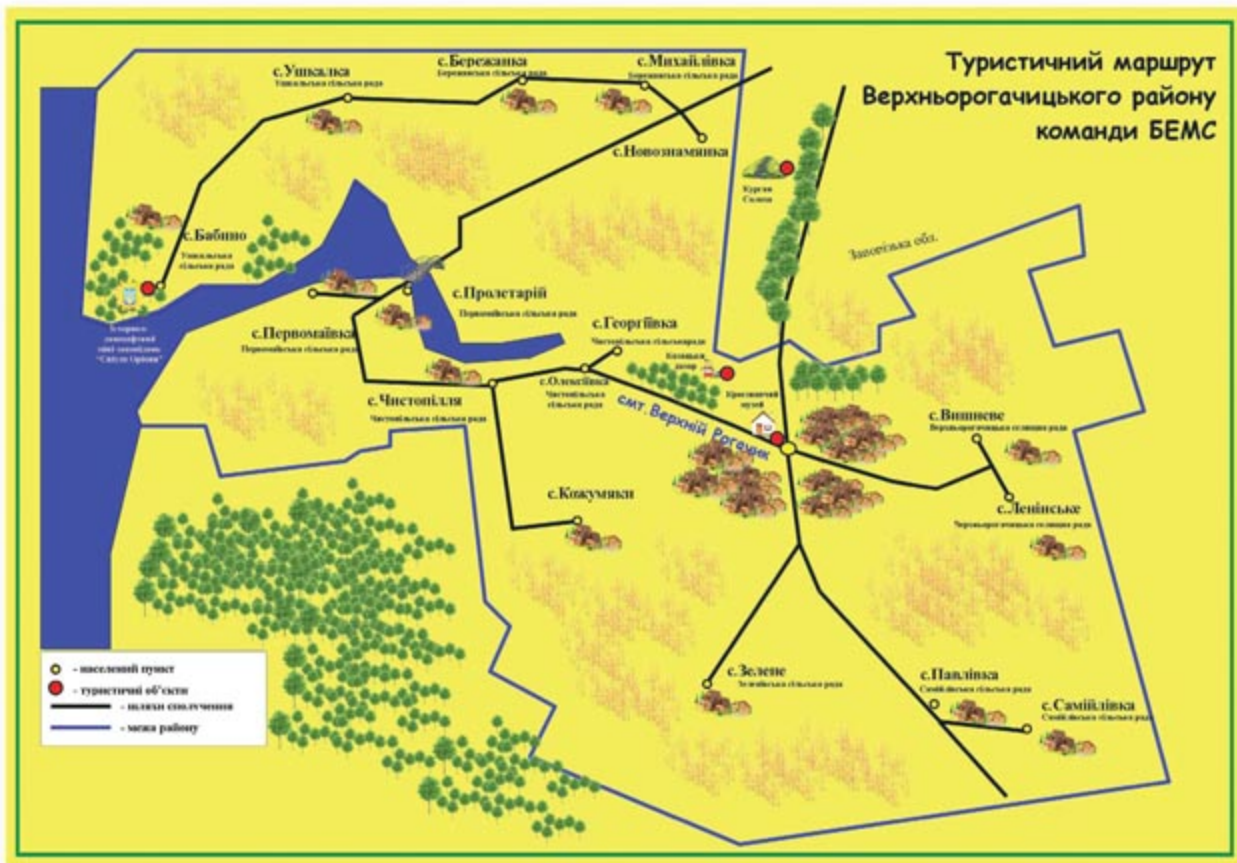
Серед відвіданих дітьми є і кілька природних див – Іванівська криниця із джерельною водою, справжнісінький «Софіївський парк» у Каланчаку, міні-дендропарк Північно-Кримського каналу, міські та селищні затишні парки та інші природні цікавинки. Завдяки прогулянкам рідним містечком або селищем у супроводі добре обізнаного екскурсовода новокаховчани побачили унікальні «кам'яні вишиванки міста» й дізналися, що їхнє місто є справжнім пам'ятником містобудування, а юні херсонці відкрили дивовижі Херсонської фортеці та істо-

ричного центру міста. І, звичайно, всі туристичні команди досліджували та відвідували пам'ятники свого міста та селища, встановлені на честь воїнів, історичних діячів та знаменних подій, давніх та сучасних, а також залюбки відзначили у своєму маршруті оригінальні скульптурні композиції, наприклад, кавуна та гарбуза у Голій Пристані.

Справили на старшокласників враження і духовні пам'ятки, які є туристично привабливими як з точки зору архітектури, так і паломництва. Новокаховська квест-команда побувала у святій обителі Корсунського Богородичного монастиря та соборі Андрія Первозванного, Чаплинська – у костелі святого Григорія, що в с. Григорівка, бериславці відвідали знамениту Введенську церкву, а херсонці – Свято-Катериненський собор.

«Профіквестівці» залюбки взяли участь у місцевих фестивалях та народних торжествах. Так, команда з Каланчацького району долучилася до народного свята Івана Купала в с. Григорівка, а з Каховщини – до мотофестивалю «Байкер-Січ», підліткам із Чаплинки сподобався фестиваль української та турецької культур, голопристанцям – Всеукраїнські фестивалі «Купальські зорі» та «Український кавун – солодке диво», а юні скадовчани навіть склали календар подібних заходів у своєму районі, які рекламуватимуть туристам у ресурсах проекту.

Вивчаючи історію та сучасні багатства рідної місцевості, юні дослідники відвідують місцеві музеї та виставкові зали: Херсонський обласний краєзнав-

чий музей, Каховський історичний музей, картинну галерею ім. А.С. Гавдзинського у Новій Каховці, «домашній приватний музей» у Григорівці, міський палац «Сузір'я» у Голій Пристані та інші.

Познайомилися «профіквестівці» і з туристичною інфраструктурою міст і селищ, відвідали містечкові «смачні заклади» – ресторани та кав'ярні, місця, де можна поселитися туристам: готелі, hostels, бази відпочинку тощо. Кращі з них рекомендуватимуться гостям краю. А щоб забезпечити туристам цікаве та змістовне активне дозвілля, діти відвідали бази еко-туризму і сільського зеленого туризму, яхт-клуби та водно-спортивні бази.

Було здійснено екскурсії й до важливих для розвитку краю підприємств: це і занесений до Книги рекордів України Північно-Кримський канал, легендарний Каховський магістральний канал, Сиваська вітрова електростанція, Іванівське міжрайонне управління водного господарства тощо. А команда з обласного центру скористалася унікальною можливістю і побувала в Херсонському аеропорту, який приймає гостей з усього світу.

Всі подорожі завдяки якісним та майстерним фото «профіквестівців» гарно проілюстровані, а деякі команди вже встигли й змонтувати відеоролики із літніх зйомок під час мандрівок рідним краєм. Про пройдені маршрути та власні знахідки юні дослідники разом із керівниками звітують на головному блозі проекту (<https://profikvest.blogspot.com/>) та у власних блогах команд.

17 листопада 2016 року відбувся фінальний захід I етапу проекту, під час якого було підсумовано роботу, виконану учасниками проекту з дня його старту, та визначено найбільш вдалі командні розробки у категорії «Кращий туристичний маршрут».

Вітаючи учасників проекту, перший заступник голови облдержадміністрації Валентина Іванівна Січова зазначила: «Цей проект дуже корисний, талановитий та важливий. Він допомагає школярам напрацювати навички, що можуть знадобитись їм після закінчення школи у майбутній професії. Наша область є туристично привабливою і, взявши участь у проекті, діти здобудуть

навички у цій сфері. Працювати та трудитися складно і важко, але ініціатори цього проекту зуміли зробити працю цікавою грою. Граючи, дитина легко напрацьовує необхідні професійні навички».

Усі 20 команд-учасниць з успіхом продемонстрували свої напрацювання, виконані в першому етапі проекту, у відбірковому турі змагання. Експертна рада та журі рекомендували їх до опублікування у спеціальному блозі проекту «В долонях степу і Дніпра». А за підсумками змагання, що відбулося на великій сцені, нагородили дипломами шестірку команд-фіналістів за найкращі маршрути та їхню яскраву презентацію.

I місце одностайним рішенням присуджене команді Скадовського району; II місце розділили команди «Профіfirst» Генічеського району та «Веселі туристи» Чаплинського району; III місце вибороли команди «Дивоцвіт» Голопристанського району, «Жайвір» Каховського району та «220 Вольт» із міста Нова Каховка. Відзначено подяками і координаторів команди-переможця – фахівців Скадовської районної бібліотеки для дітей, районного центру зайнятості та школи № 2, на базі якої сформовано районну «профіквестівську» команду.

Завдяки участі у проекті підлітки по-новому побачили рідне місто чи селище, дізналися про його історію, природні багатства, видатних людей, а водночас освоїли чимало професійних навичок, корисних для майбутніх професіоналів галузі туризму.

У травні 2017 року під час святкового фінального заходу буде визначено та нагороджено переможців у командних змаганнях за кращий туристичний путівник, укладений за визначеним маршрутом, за кращу PR-кампанію ПрофіКвесту, а в індивідуальному змаганні серед підлітків буде відзначено кращого гйда-екскурсовода. Найліпші творчі роботи юних дослідників краю буде опубліковано, а на блозі проекту розміщено об'єднану карту привабливих туристичних маршрутів, прокладених і випробуваних під час реалізації проекту на теренах Херсонщини.

ГАЖАМАН Наталія,

завідувач науково-бібліографічного відділу НБУ для дітей

до 50-річчя
Наталії Петрівни МАРЧЕНКО

Знавець, цінителю і слуга

ДИТЯЧОЇ КНИЖКИ

«Майбутнє України залежить від дитячої літератури» — ці слова належать відомому українському дитячому письменникові Всеволоду Зіновійовичу Нестайку. Не зважаючи на те, що тривалий час побувала думка про те, що література для дітей — це щось другорядне і легке для написання, цю фразу класика заперечити важко. Адже те, що читають наші діти, що залишається в їхніх душах і серцях у дитинстві, стане рушійною силою їхніх долі та історією нашої Вітчизни в майбутньому. Писати для читача-дитини — це справа не легша, ніж писати для дорослого читача. Письменникам потрібно мати дитячі душі, уміти почувати, думати і викладати свої думки мовою дитини. А це не просто. Я, працюючи в рекомендаційній бібліографії десятки років, з упевненістю можу стверджувати, що навіть писати анотації на дитячі книжки для дітей різного віку не легко.

У перші десятиліття нашої незалежності у державі мало звертали увагу на дитячу літературу. Однак, не зважаючи на нужденність, працівники бібліотек для дітей боролись і продовжують

боротися за кожен хорошу дитячу книжку традиційними та інноваційними методами, прагнучи довести їхній зміст до юних читачів, залучити їх до читання.

Однією із самовідданих цінителів і кращих знавців дитячої літератури в Україні, тих, хто розуміє значення читання, є лауреат літературної премії В. Рутківського «Джури» (премія присуджується за нові твори для дітей та юнацтва історично-краєзнавчої тематики, ілюстрації та літературно-критичні праці), член вченої ради НБУ для дітей, кандидат історичних наук, провідний бібліограф науково-бібліографічного відділу Наталія Петрівна Марченко. Не буду перераховувати, скільки після появи КЛЮЧА у мережі Інтернет з'явилося ресурсів, блогів, сторінок, присвячених питанням літератури для дітей та дитячому читанню, рубрик у пресі. Адже, саме завдяки їй, модератору електронного ресурсу КЛЮЧ (краща література юним читачам), який функціонує у Національній бібліотеці України для дітей, вдалося «розхитати» український дитячий «книжковий штиль».

Народилася Наталія Петрівна 1 січня 1967 року у селі Вінницькі Хутори Вінницької області в родині студентів-медиків. Згодом сім'я переїхала у Миронівку на Київщині. Тато працював головним лікарем, а мама – лікарем-лаборантом. Книга у їхній родині була фетишем. У вільний час усі читали. Закінчивши із золотою медаллю школу, юна подолянка стала студенткою філологічного факультету Київського державного університету імені Т. Шевченка. Після закінчення ВНЗ працювала учителем Козинської середньої школи на Миронівщині, згодом – викладачем гуманітарного ліцею КНУ імені Т. Шевченка, редактором видавництва «Освіта», доцентом Київського національного університету культури і мистецтв. З 2001 року працює старшим науковим співробітником Інституту біографічних досліджень НБУ імені В. Вернадського. З 2010 року за сумісництвом – провідним бібліографом НБУ для дітей.

Здолавши такі сходинки професійної діяльності, Н.П. Марченко стала справжнім асом у галузі літератури для дітей – не лише знавцем, а і глибоким літературним критиком. Крім модерування КЛЮЧа, який функціонує у бібліотеці з 2010 року, Наталія Петрівна є автором літературно-критичних статей про творчість українських дитячих письменників серії біобібліографічних нарисів «Українські дитячі письменники»: «Сила чистого голосу» (про В.Г. Рутківського), «Сонячний зайчик людської самотності» (про Н.Л. Забілу), «Наталія Забіла: на помежах її епох», «Парость райського саду» (про А.Л. Качана), «Есенція людяності» (про Б.П. Комара), (про Ю.Ф. Ярмиша). Наталія Петрівна є автором книги «Володимир Рутківський: тексти долі», на сторінках якої вона висвітлила життєвий шлях та особливості творчості лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка. Маючи природний літературний талант, який викристалізувався у процесі професійного зростання, Наталія Петрівна уже багато років сама пише художні твори. І ось 2015 року у видавництві «Навчальна книга – Богдан» було видрукувано її фентезійний роман-міфологему для дорослого читача «Діти переступу». Книжка відразу привернула увагу читачів своєю оригінальністю, глибоким філософським підтекстом. Ще немало поетичних та прозових текстів для дітей та дорослих лежить у шухляді її письмового столу, чекаючи своєї появи на світ і своїх читачів.

Вже шість років Н.П. Марченко є членом нашого колективу. За цей час завоювала глибокий авторитет та повагу серед працівників бібліотеки, її шанують у літературних колах, до її думки дослухаються видавці літератури для дітей. Літературно-критичні статті Наталії Петрівни з питань літератури для дітей можна прочитати у пе-

ріодичній пресі, на сайтах, у наукових збірниках. Це такі роботи як: «Біографічна інформація у виданнях для дітей у контексті сучасних завдань біографістики», «Соціокультурні стереотипи в новітній українській біографістиці для дітей», «Текст, обращений к детству: самосознание общества в диалоге поколений», «Биография детства» в научном поле биографики и круг детского чтения», «Автобиография дитинства у межах біографічного дискурсу». У Н.П. Марченко широке коло наукових інтересів. Це біографіка для дітей (історія, теорія, методологія, інтерпретаційні стратегії), книговидання для дітей в Україні, феномен дитинства (історичний та соціокультурний аспекти), дитяче читання, культура читання.

Наталія Петрівна Марченко встигає всюди. І на роботі, і вдома. Іноді її можна побачити на телеекрані, коли вона бере участь у передачах із питань дитячого читання та дитячого книговидання. Вона експерт Всеукраїнського рейтингу «Книга року», член Великого журі форуму видавців у Львові. Наталія Петрівна гарна господиня, турботлива дружина і мама. У неї є хобі. Вона віртуозно плете і добре шиє, а ще захоплюється зеленим туризмом.

То ж, шановна колего Наталіє Петрівно, у мавітку Вашого літа, у Ваш 50-річний ювілей бажаємо, щоб у Вас було добре здоров'я, здійснювалися Ваші мрії та починання, щоб Ви ще довгі літа відчували поруч міцне і надійне плече Вашого вірного друга і чоловіка, щоб була світлою життєва дорога у Вашого сина, а дочка приносила Вам лише радість. Працуйте і надалі так само плідно на бібліотечній ниві та у царині літератури для дітей, втілюйте інновації, творіть, пишіть. І юні читачі будуть Вам вдячні за хороші поради, а автори книжок – за об'єктивну критику. З роси і води Вам, дорога Наталіє Петрівно!

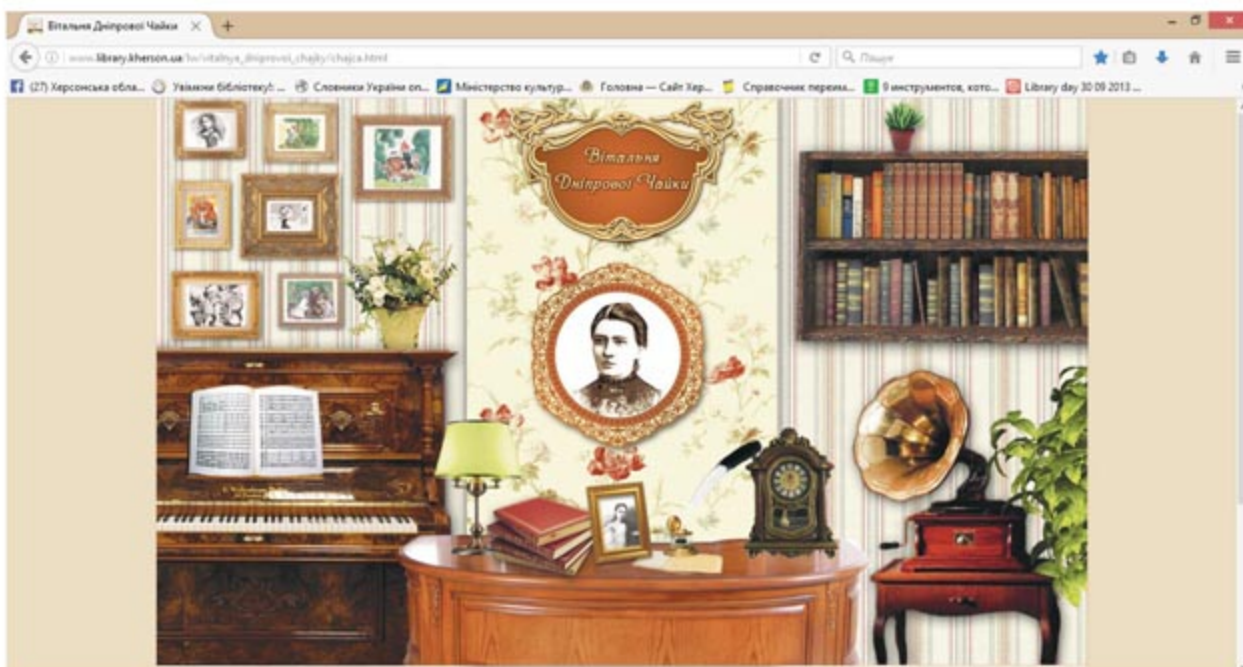

ПОПОВА Наталія,

заступник директора з наукової роботи
Херсонської ОБД імені Дніпрової Чайки

до 155-річчя від дня народження
письменниці

Під знаком Дніпрової Чайки

1 листопада 2016 року виповнилося 155 років від дня народження **Дніпрової Чайки** (Людмили Олексіївни Василевської) (1861-1927) — талановитої письменниці, педагога, громадського діяча, зачинательки української дитячої музичної культури.

Для Херсонської обласної бібліотеки для дітей ця видатна особистість у нашій національній культурі має особливе значення – адже в 2013 році бібліотеці було присвоєне ім'я письменниці, чия доля тісно пов'язана з нашим краєм.

Тому весь цьогорічний листопад пройшов у бібліотеці під знаком Дніпрової Чайки.

Спеціально до ювілею Дніпрової Чайки працівники книгозбірні підготували бібліоквести «Дніпрова Чайка: відома і невідома» та «Творчі світи Дніпрової Чайки», першими учасниками яких стали учні Херсонської «Школи гуманітарної праці».

На квестовому маршруті відділами бібліотеки

їх очікував і несподіваний сюрприз — зустріч із «самою Дніпровою Чайкою» (образ письменниці відтворила Вікторія Сломчинська, завідувач читального залу).

Протягом місяця участь у бібліоквесті взяли і дізналися досі невідомі їм факти про Дніпрову Чайку, відкрили для себе нові грані у творчості цієї непересічної особистості не лише школярі із загальноосвітніх навчальних закладів міста Херсона, а й учні 5-8 класів Гаврилівської ЗОШ Каланчацького району, майбутні бібліотекарі – студенти Херсонського училища культури, студенти коледжу при Херсонському національному технічному університеті.

Та головна бібліотечна прем'єра до ювілею Дніпрової Чайки – це **електронна бібліографічна іграшка «Вітальня Дніпрової Чайки»** (http://www.library.kherson.ua/lw/vitalnya_dniprovoi_chajky/chajca.html).

Завітати «на гостини» до письменниці можна відтепер з головної сторінки офіційного веб-сайту Херсонської обласної бібліотеки імені Дніпрової Чайки. Як у справжній вітальні письменника тут зібрані речі, що розповідають уважному відвідувачу про життя і творчість господині, про її родинне коло та друзів, про творчі інтереси й громадську активність... І за більшістю з них «заховані»

різноманітні інформаційні матеріали: веб-сторінки з творами письменниці, бібліографічні списки видань її творів та публікацій про неї, галерея ілюстрацій та звукозаписи творів письменниці, фрагменту її дитячої опери... Заходьте, читайте та пориньте у творчі світи незабутньої Дніпрової Чайки!

200-річчя казки Е. Гофмана
«Лускунчик і Мишачий король»

ОСАДЧА Юлія,

провідний методист відділу
науково-методичної роботи та бібліотечного маркетингу НБУ для дітей

«Я схожий на тих людей, які народилися у неділю: вони бачать те, що непомітно іншим людям», — так казав про себе німецький письменник-казкар Ернест Теодор Амадей Гофман. Він був із тих, хто у найбуденнішому відчував присмак таємничого і незвичайного, у старій іграшці бачив живу душу, а у зимових сутінках — обриси чарівних країн. Хто, як не Гофман, міг знати думки кота-філософа Мурра або розгадати секрет золотої волосинки крихітки Цахес, або роздивитися у найзвичайнісінькому пристрої для лущення горіхів, не більше не менше, — зачарованого принца...

Не дивно, що його обожнювали Марі та Фріц Хітциг — діти приятеля — кожного року напередодні Різдва вони з пекучою цікавістю чекали: а що не цей раз змайструє їм пан Ернст Теодор Амадей? Адже зимові свята — саме той час, коли відбуваються дива...

«Діти сиділи, притулившись одне до одного, й не зважувалися більше вимовити жодного слова, їм ніби вчувався якийсь шурхіт, якась далека чудо-

ва музика. Раптом на стіну впав пучок променів, «дзень-дзелень» — срібним голосом заспівав дзвіночок, двері відчинив, і з вітальні линув цілий потік світла.

— Ох! — тільки й вимовили діти, завмерши на порозі...

Велика ялинка посеред вітальні була рясно обвішана золотими й срібними яблуками, і на кожній гіллячці, наче пуп'янки й квітки, вабили око мигдалеві горіхи, барвисті цукерки та інші ласощі. Проте, мабуть, найбільшій краси ялинці додавали сотні маленьких свічок, що, мов зірочки, поблискували в її темному вітті. Ялинка променіла ними і привітно запрошувала дітей натішитися її квітками та плодами. А навколо неї чого тільки не було! І все яскріло, мінилося різними кольорами, все було таке гарне, що годі й описати...».

Саме під ялинкою і знайшла маленька дівчинка смішного Лускунчика — і полюбила його усім серцем. Що з того, що він був кумедний і зовсім не вродливий! Адже коли годинник пробив на

дванадцяті, і усі в домі поснули, Марі стала свідком незвичайної боротьби прекрасного принца Лускунчика і Мишачого короля. Нехай батьки сміються та кажуть, що все це їй наснилося — Марі та пан Гофман (у казці він був хрещеним Дросельмаєром) були твердо впевнені, що це правда...

Проте, де межа між реальністю і казкою, між сном та вигадкою? І чи завжди казка є доброю і світлою? Щодо гофманівської різдвяної фантазії відповідь на такі запитання буде неоднозначною. «Лускунчик і Мишачий король» розпочинається на Різдво у звичайній німецькій родині позаминулого століття, а закінчується у не менш привабливому для дитини казково-цукровому-марципанному світі, але похмуро-жахливий сюжет війни із армією сірих мишей не може викликає у читача відчуття, що недобрі сюрпризи ховаються на кожній сторінці... Може, це було передчуттям того, що ніжна любляча Марі — не казкова, а реальна — проживе недовго? Хтозна, чи не відкрито майбутнє таким чарівникам, як Гофман?..

...Друге народження казки про Лускунчика відбулося майже через вісімдесят років після її першого книжкового видання — завдяки російському композитору Петру Чайковському. Балет «Лускунчик» був створений на замовлення дирекції Імператорських театрів, а за літературну основу Петро Ілліч взяв не оригінал, а французьку переробку Олександра Дюма (батька). Вперше музика балету прозвучала у Петербурзі у березні 1892 року в одному із симфонічних концертів. Успіх його був такий, що з шести номерів сюїти п'ять зіграли на «біс» за вимогою публіки. А вже у грудні з таким же тріумфом відбулася і театраль-

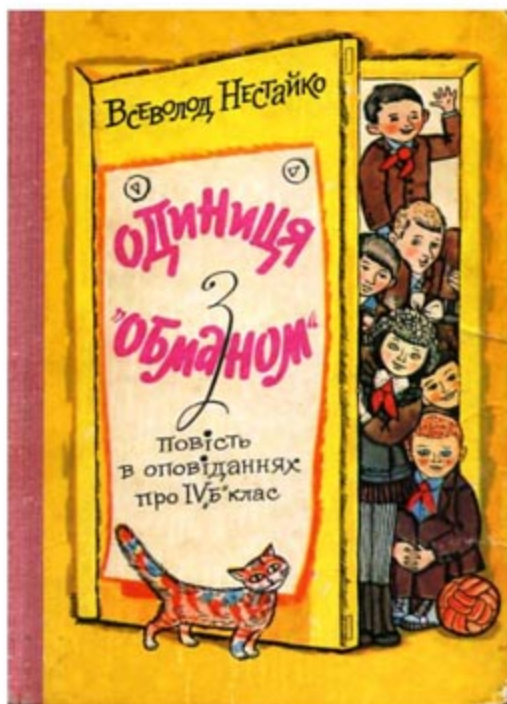
на прем'єра «Лускунчика» у Маріїнському театрі Санкт-Петербурга. Важко перерахувати, скільки з того часу відбулося різних інтерпретацій історії про Лускунчика у музиці, анімації, кіно, але незаперечним лишається той факт: без гофманівської казки не минає жодне зимове свято. Отакий невідкладний часові Різдвяний подарунок отримали діти двісті років тому від казкаря (або чарівника?) Ернста Теодора Амадея Гофмана...

ЛІТЕРАТУРА НА ВІКТОРИНА

за казкою Е. Гофмана «Лускунчик і Мишачий король»

- Коли відбувається дія казки?
(Різдво; Новий Рік; Великдень)
- Як звали головну героїню? (Клархен; Марі)
- Що мріяв отримати у подарунок Фріц?
(Грашкового коня; солдатиків; солодоші)
- Хто подарував дітям Лускунчика?
(Мати; хрещений; батько)
- Що зробила Марі, коли у Лускунчика зламалася щелепа?
(Викинула його на смітник; віддала хрещеному; поклала у лялькове ліжко, щоб Лускунчик швидше видужав)
- Із ким розпочав битву Лускунчик о дванадцятій годині ночі?
(Із іграшковими гусарами; із злим чаклуном; з Мишачим королем)
- Скільки голів мав Мишачий король? (3; 7; 12)
- Де опинилися Марі і Лускунчик після перемоги?
(Під ялинкою; у Ляльковому королівстві; у палаці)

До 40-річчя повісті В. Нестайка
«Одиниця з обманом»

Уроки людяності, або Оцінки без обману

Друже! А з тобою таке трапляється: ось ніби знаєш того, хто сидить із тобою за одною партою четвертий або п'ятий рік як облупленого, а раптом — раз! — виявляється, що ти зовсім його не знаєш.

Тихий непомітний хлопчик виявляється здатний на відчайдушний вчинок.

Рудий шибеник, від якого страждає цілий колектив, є добрим і навіть ласкавим, тільки дуже гордим і зацькованим.

Дівчинка-«розтелепа» рішуче бере на себе провину, щоб захистити друга.

А в екстремальній ситуації першими на допомогу прийшли не герої-хлопці, а «слабкі» дівчатка.

... Ті, хто читали повість у оповіданнях Всеволода Нестайка «Одиниця з обманом», звісно, впізнали її героїв. Якби вони старішали разом із книгами, то знамениті четверокласники із класу «Б», певно, досягли б уже предпенсійного віку. Але за вічними законами літератури вони завжди залишилися десяти-одиннадцятирічними хлопчиками і дівчатками, і вже не одне покоління українців знайоме із «справжніми живими учнями»: лідером класу Ігорем Дитрухою, непомітним Шуриком Бабенко, хлопцем у слідниці Макароніною, доброю Тусею Мороз, примхливою Лялею Івановою, спортсменом Вовкою Онищенком та іншими...

Колись Всеволод Нестайко також навчався у 4 «Б» класі 144 київської школи. Як і всі діти, прагнув якнайшвидше вирости (бо, як на гріх, у класі був найменший, ще й рудий!), літав уві сні, мріяв стати капітаном далекого плавання і любив вигадувати різні веселі історії — особливо, коли лишався на самоті. Якби знав, що незабаром чекає його однокласників через рік, певно, волів би затримати час... Бо цьому поколінню довелося подорослішати занадто рано — межа, за якою за-

лишилося дитинство, пролягла у червневий ранок сорок першого року, коли ворожі літаки бомбили Київ... А половина класу в той час розпрощалася не лише з дитинством, а з самим життям.

Він міг би написати про дитячі роки в окупованому місті стільки, скільки б вистачило на трьох письменників. Але не робив це свідомо. За власними словами, хоча б на сторінках власних книг прагнув добрати того, що не встиг у десять років — «догратися, досміятися, добешкетувати...». А що стосується читачів — був твердо впевнений, що дитинство має бути найсвітлішим часом у житті, тим джерелом, до якого хочеться повертатися у своїй пам'яті знову і знову. І виховувати треба непомітно і... весело. Адже сміх — справа дуже серйозна.

Щонайперше Нестайко відомий кожному українцю, незалежно від віку, як автор знаменитих «Тореадорів із Васиюківки». І коли вже завоювали загальну любов негамовні Ява і Павлуша, коли на літературній карті була позначена Країна Сонячних Зайчиків, Всеволод Зіновійович вирішив крадькома зазирнути до четвертого «Б» — до школярів сімдесятих років. Зі своїх шкільних років він залишив ім'я улюбленої вчительки Ліни Митрофанівни та й деяких однокласників (хоча у передмові до одного із видань своїх творів він згадував лише Вітасика Дяченка, але, певно, їх було більше). І «Одиниця з обманом» мала не менший успіх, аніж «Тореадори»: адже її героїв можна було знайти у будь-якому класі будь-якої школи, а оповідач не повчав, не розважав нудно, що таке добре і погано, а давав нагоду, досхочу насміявшись над веселими пригодами, самому зробити правильні висновки і вірно розставити акценти... виправити «одницю з обманом», відкрити, що «доброта і дружба — жіночого роду», великодушно пробачи-

ти глузування з себе, але заступитися за слабкого і безпомічного...

До четвертого «Б», який потім ставав і п'ятим, і шостим — Всеволод Нестайко повертався ще не раз. Спочатку опосередковано, написавши таку ж саму повість в оповіданнях «П'ятірка з хвостиком» (бо там, де є четвертий клас «Б», має бути п'ятий «А»). Згодом героєм повісті «Пригоди Грицька Половинки» став уже п'ятикласник Котька Швачко, який після багатьох літніх пригод, повернувшись першого вересня до школи, новими очима побачив свого кумира Ігоря Дитруху («хвацького, самовпевненого, з нахабнуватими порожніми очима, в яких ніколи не тепліла людська доброта») — і рішуче узяв під свій захист «загальне посміховисько» класу Тютю. А в шостому «Б» опинився Стьопа Наливайко із роману «Загадка старого клоуна» — і довелося йому багато чого пережити і передумати, аж поки однокласники не прийняли його до свого дружнього гурту. До речі, саме у «Загадці старого клоуна», Нестайко одним оком зазирає у майбутнє тих, хто писав на останніх сторінках «Одиниці...» твір «Ким я хочу бути» і мріяли стати космонавтами, артистами, винахідниками. Що ж виявляється? Лідер класу Дмитруха працює підлеглим у Льоньки Монькіна, над яким глузував у школі, нерозлучна пара Спасококуцький і Кукуєвицький замість космонавтів стали лікарями, а хлоп'якувата Макароніна — вчителькою.

Так, Всеволод Зіновійович на власному досвіді переконався, що дитячі мрії не завжди збуваються. Та й саме життя може змінитися до невпізнаності. Але хіба це так важливо? Головне — не втрачати совість. І пам'ятати, що ти — Людина.

ЛІТЕРАТУРНА ГРА «ВПІЗНАЙ ГЕРОЯ»

(В. Нестайко «Одиниця з обманом»)

1. «...ріс він такою собі хатньою істотою, як оте лупате чорненьке кімнатне собача, що його на руках виносить хазяйка з дому, і воно тремтить, бідолашне, ледь тримаючись на своїх тоненьких ніжках». (Шурик Бабенко)
2. «Він раптом відчув, як це здорово, як це хороше, як це радісно — давати радість іншим...» (Ярик Божко)
3. «Вона грала у футбол, у хокей, стріляла з рогатки, малювала під час уроків на останній сторінці зошита військові кораблі, танки, літаки». (Макароніна)
4. «...відтоді росли не розлучаючись. Дуєтом, на два голоси, кричали, лежачи у колясках. Потім одночасно ступили перші кроки у Ботанічному саду. Одночасно хворіли усіма дитячими хворобами. Ходили в один дитсадок. І в школу пішли разом». (Котька і Зойка)
5. «...страшенно не любив жіночого роду, тобто дівчат». (Льонька Монькін)
6. «Він був високий, вищий за всіх у класі на цілу голову, а то й на дві, з довгим кумедним носом, з довгими руками, що стирчали з коротких рукавів, вайлуватий і незграбний». (Фігура)
7. «Йому набагато гірше, ніж їм. Бо він один». (Тимко Довганюк)
8. «Немає в тебе ніякої одиниці «з обманом». Ти її цойно виправив. Чуєш?.. Виправив. Не кожен може визнати свою провину. Та ще й привселюдно. Тільки чесна людина». (Вовка Онищенко)
9. «Вона уявляла собі ту величезну кількість звірів і птахів, яких вона щодня доглядатиме й любитиме, і серце її сповнювалося невимовною радістю». (Туся Мороз)

Книжкові новинки Національної бібліотеки України для дітей

Кращі видання українських видавництв, які отримала
бібліотека у четвертому кварталі 2016 року

Список підготували:

Красножон В. – завідувач відділу довідково-інформаційного обслуговування
НБУ для дітей;

Загоруйко Н. – завідувач відділу комплектування фонду НБУ для дітей.

Дошкільнятам та дітям молодшого шкільного віку

1. **Вільямс М.** Вельветовий Кролик, або Як іграшки стають справжніми / М. Вільямс ; дизайнер обкл. Т. С. Пархоменко. — Харків : Vivat, 2016. — 31 с. : іл. — (Маленьке диво).
2. **Вдовиченко Г.** Прокидайся ; Засинай : ранок. історії для маленьких : вечір. історії для маленьких / Г. Вдовиченко ; намал. В. Борігард. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 40 с. : іл.
Це книжка-перевертайка – її можна розгорнути і читати з обох сторін. З однієї сторони – «Засинай» – дві історії: про те, як засинають машинки, і про Лялечку, яка казала, що ніколи-ніколи не спить. З іншого боку – «Прокидайся» – діти зустрінуть тих самих героїв, але вже вранці.
3. **Воронько П.** Не будь, мала, козою : [вірші] / П. Воронько ; худож. К. Лавро ; ред. І. Малкович. — Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. — 32 с. : іл. — (Для малят від 2 до 102).
4. **Дал Р.** Відьми : [повість] / Р. Дал ; з англ. пер. В. Морозов ; за ред. І. Малковича ; іл. К. Блейк ; обкл. І. Сулима. — Вид. 2-е. — Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. — 255 с. : іл.
5. **Дерманський С.** Стонадцять халеп Остапа Квіточки : повість. Кн. 1 / О. Дерманський ; худож. М. Паленко ; ред. І. Малкович. — Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. — 187 с. : іл.
6. **Маруяма Ч.** П'єр і Місто лабіринтів. У пошуках викраденого Каменя / Ч. Маруяма ; [пер. з англ. О. Горби, С. Горби]. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 35 с. : іл.
Книжка-картинка, книга-квест.
7. **Мізелінська О.** Під землею ; Під водою / О. Мізелінська, Д. Мізелінська ; пер. з пол. І. та О. Духів. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 108 с. : іл.
Книжка-картинка і водночас книга-алігат, що вміщує два літературних твори. Щоб прочитати другий твір, потрібно перевернути книгу і читати з другого боку.
8. **Костецький А.** Віршаки-розбишаки / А. Костецький ; худож. Д. В. Кузьменко ; уклад. Ю. В. Нікітінський. — Київ : Час майстрів, 2016. — [33] с. : іл. — (Найкраще – дітям).
9. **Куц П.** А Б В, або Операція «Ставокзавр» / П. Куц ; мал. М. М. Капусти. — Донецьк : Нац. спілка письменників України : Журн. «Донбасс», 2014. — 267 с. : іл.
Гумористична й трохи фантастична повість донецького письменника, відзначена Премією Кабінету Міністрів імені Лесі Українки у 2015 році.
10. **Ляваль Т.** Шукай і знаходь : велика версія : Тварини / Т. Ляваль ; пер. з фр. В. Григор'єва. — Харків : Читаріум, 2016. — [12] с. : іл. — (Шукай і знаходь).

11. **Ляваль Т.** Шукай і знаходь : велика книга : На 5-ти континентах / Т. Ляваль ; пер. з фр. В. Григор'єва. — Харків : Читаріум, 2016. — [14] с. : іл. — (Шукай і знаходь).
Книжки-картинки з ігровими елементами.
12. **Масюк М.** Пригоди Плямчика / М. Масюк ; авт. ідеї Т. Масюк ; худож. А. Бадсар. — Київ : Брайт Стар Паблішинг, 2016. — 21 с. : іл.
Весела й повчальна казка про маленьке поросся, яке захотіло стати цуциком.
13. **Мельник П.** Дивовижна подорож Соні й Асі до Скандинавії : дит. пригод.-фантаст. повість / П. Мельник ; худож. Ф. Лагно. — Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2016. — 103 с. : іл. — (Кулінарна казка).
14. **Міхаліцина К.** Хто росте у парку / К. Оніщук, О. Була ; худож. оформ. О. Були. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 35 с. : іл.
Пізнавальні оповідання для найменших. Книга увійшла до Міжнародного каталогу «Білі круки» (переліку найкращих дитячих книжок) на Франкфуртському книжковому ярмарку у 2016 р.
15. **Плат С.** Кухня пані Вишеньки : [казк. оповідання] / С. Плат ; пер. з англ. К. Міхаліцина ; намал. Б. Бондар. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 35 с. : іл.
16. **Рутківський В.** Гості на мітлі : казк. повість / В. Рутківський ; іл. І. Михайлян. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 239 с. : іл.
17. **Тибель В.** Медова казка : повість-казка / В. Тибель. — Луцьк : Твердиня, 2016. — 169 с. : іл.
Твір — володар першої премії у номінації «Прозові твори для дітей» Міжнародного літературного конкурсу «Коронація слова» у 2016 р.
18. **Тувім Ю.** Слон Трубальський : вірші для дітей / Ю. Тувім ; з пол. пер. М. Кіяновська ; намал. В. Штанко. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 47 с. : іл.
19. **Ярмиш Ю.** Солодкий марципан : казка-повість / Ю. Ярмиш ; іл. О. В. Зеркалій. — Харків : Ранок, 2015. — 96 с. : іл. — (Улюблена книга дитинства).

Дітям середнього та старшого шкільного віку

1. **Абгарян Н.** Манюня : повість / Н. Абгарян ; пер. з рос. В. Прокопович ; намал. Т. Філатова. — Київ : Рідна мова, 2016. — 381 с.
Світла та напрочуд смішна розповідь про дитинство двох дівчаток-підлітків.
2. **Бовен Д.** Вуличний кіт на ім'я Боб : як кіт врятував життя людини : повість / Д. Бовен ; пер. з англ. В. Панченко. — Київ : Рідна мова, 2016. — 207 с. — (Світовий бестселер рідною мовою).
Автобіографічна повість, яка за результатами опитування у 2014 році посіла сьоме місце у списку найбільш життєствердних творів для підлітків.
3. **Дашевська Н.** Віллі : [повість] / Н. Дашевська ; іл. Є. Двоскіної ; [пер. з рос. О. Пилипенко]. — Харків : Vivat, 2016. — 127 с. : іл. — (Книжкова полиця підлітка).
4. **Кокотюха А.** Гімназист і Чорна Рука : пригод.-детект. повість / А. Кокотюха ; обкл. І. Сулима ; ред. І. Малкович. — Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. — 215 с.
5. **Корнієнко Т.** Недоторка : психолог. казка / Т. Корнієнко ; пер. з рос. І. Андрусяка ; іл. В. Борігард ; обкл. К. Рожко. — Київ : Час майстрів, 2015. — 103 с. : іл. — (Рекомендуємо прочитати. Перше кохання).
Про життя 14-літніх, їхній внутрішній світ і боротьбу зі своїми комплексами.
6. **Куц П.** Чотири нявкести і Він : повість / П. Куц ; худож. М. М. Капуста ; [передм. авт.]. — Київ : Леся, 2016. — 179 с. : іл.
Повість написана під враженням подій, що відбуваються нині на Донбасі. Головні герої — коти, які знайшли притулок у підбитому танку...

7. **Лафлер С.** З любов'ю, Обрі : повість / С. Лафлер ; пер. з англ. Н. Ясіновська ; обкл. А. Стефурак. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 262 с. : іл.
Психологічна повість про 11-річну дівчинку, яка втратила в автокатастрофі батька та сестру.
8. **Малейко А.** Моя мама кохає художника : [повість] / А. Малейко ; пер. з рос. О. Пилипенко ; дизайнер обкл. О. В. Дзюба. — Харків : Vivat, 2016. — 111 с. : іл. — (Книжкова полиця підлітка).
9. **Ролінг Д.** Гаррі Поттер і філософський камінь / Д. Ролінг ; худож. Д. Кей ; пер. з англ. В. Морозова ; за ред. І. Малковича. — Київ : А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2016. — 248 с. : іл.
Перше ілюстроване видання магічної класики.
10. **Файн Е.** Борошняні немовлята : повість / Е. Файн ; пер. з англ. Т. Савчинська. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 175 с.
Одна з найвідоміших повістей британської дитячої письменниці, що отримала Вайтбредську премію та медаль Карнегі.
11. **Тихолоз Б.** Франко від А до Я : [абетка-енциклопедія про І. Франка] / Б. Тихолоз, Н. Тихолоз ; граф. опрац. Р. Романшин, А. Лесів. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2016. — 71 с. : іл., портр.

Вихователям, батькам, учителям

1. **Компас у світі ціннісних орієнтацій дошкільника** : навч. посіб. для дитини ст. дошк. віку / Т. Піроженко [и др.]. — Київ : Слово, 2016. — 55 с. : іл. *Посібник присвячений комплексному здійсненню завдань особистісного розвитку дитини. Допоможе батькам, педагогам, психологам у роботі з розвитку мислення дитини, пам'яті, емоцій, комунікації та її вміння регулювати власну поведінку на основі становлення регулюючої функції ціннісних орієнтацій.*
2. **Калмикова Л.** Формування у дітей дошкільного віку мовленнєвої діяльності: діагностико-розвивальний комплекс : навч.-метод. посіб. / Л. Калмикова. — Київ : Слово, 2016. — 383 с. : іл., фотоіл., табл.
3. **Карпенко О.** Безпека життєдіяльності дітей старшого дошкільного віку : навч.-метод. посіб. / О. Карпенко, Л. Загоруйко. — Київ : Слово, 2016. — 190 с.

